

SLOVENSKI

Direktor: Rudi Janžura — Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak — Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5, telefon 85-22 do 35-26 — Uprava: Ljubljana, Čopova ul. 50/111, telefon 45-75 in 46-21 — Oglasi: oddelk: Ljubljana, Kardejeva ulica 5, telefon 35-06, za ljubljanske naročnike 24-63 za zunanje 38-32 — Poštni predal 29 — Tek. račun NB 601-90321-0 — Mesečna naročnina 140 din

Poročevallec

OB 11. OBLETNICI LJUDSKE MILICE

Kakor praznujejo posamezni rodovi in čnote naše ljudske armade, tako imajo tudi pripadniki Ljudske milice svoj praznik. To vidno priznanje za njihovo požrtvovalno in vestno izpolnjevanje nalog, tako med narodnoosvobodilno borbo, kakor v dobi graditve socializma, so dobili lani, ko je Aleksander Rankovič, minister za notranje zadeve vlade FLRJ, proglasil 20. oktobra za »Dan Ljudske milice«.

11 let obstoja Ljudske milice, 11 let uspešnega dela in borbenih tradicij njenih enot, je pomemben dogodek v razvoju naše ljudske oblasti in državne uprave. Prav je, da si malo bolj ozremo na njeno razvojno pot, napore in uspehe, ter s tem damo priznanje njenim članom, ki nesebično in nadvse požrtvovalno, dan in noč bdiijo, da obvarujejo pridobitve naše ljudske revolucije, da zavarujejo ljudsko premoženje in koristi našega delovnega ljudstva.

Narodna zaščita kot predhodnik Ljudske milice, je bila ustanovljena že v prvih mesecih našega narodnoosvobodilnega boja. Namesto starega državnega aparata, je ustvarjalo ljudstvo v naši krvavi ljudski revoluciji svoje lastne organe oblasti in vzporedno s tem posebne obojene oddelke, ki so izvajali njihove odloke in predpise ter štitiili koristi ljudstva. Nazivi in čas ustanovitve teh posebnih obojenih oddelkov so bili različni. Tako je užilski narodnoosvobodilni odbor imel že v začetku oktobra 1941. leta za čuvanje reda in varnosti ter izvedbo raznih upravnih nalog poseben obojeni oddelk, imenovan Narodna milica. V Crui gorici so se taki oddelki s podobnimi nalogami imenovali Partizanske straže, v Sloveniji pa so bili slični oddelki ustanovljeni že nekaj prej pod imenom Na rodna zaščita. V nekem poročilu o razvoju narodnoosvobodilne borbe z dne 20. avgusta 1941 je bilo na primer že omenjeno, da je v Sloveniji razen partizanskih čet, nekaj tisoč legalno vojaško organiziranih in deloma obojenih ljudi, ki branijo slovenske vasi, trge in mesta pred vsakim okupatorjem nasiljem.

Z opravljanjem teh nalog se je Narodna zaščita tudi organizacijsko in številčno krepila in izvršne organe ljudske oblasti. Čeprav je bila vse do septembra 1943. leta del slovenske narodnoosvobodilne vojske, zasledimo že v odloku o ustanovitvi Narodne zaščite in njenem pravilniku iz leta 1942 določbe, da organizirajo skupine Narodne zaščite krajevni odbori OF, ki postavljajo njene poveljnike in tudi odgovarjajo za njihovo delo. Z navodilom Glavnega štaba NOV in POS o organizaciji in nalogah vojaških oblasti v zaledju z dne 14. septembra 1943 pa je bilo že točno določeno, da postavljajo Narodno zaščito narodnoosvobodilni odbori OF, da je Narodna zaščita vojaška sila teh odborov ter izvršuje vse naloge nadrejene oblasti.

Vse delo narodnih zaščitnikov med narodnoosvobodilno vojno je bilo povezano z brezprimerno požrtvovalnostjo, hrabrostjo in junastvom. V najtežjih okoliščinah, v krajih kjer je imel okupator svoja gnezda in kjer so domači izdajalci prodajali svojo čast in domovino, so neustrašeno, za ceno lastnih življenj dan in noč delovali in ustvarjali pogoje, da je naša partizanska vojska laže in uspešneje izvajala tako veličastno zmago. V neprestani borbi proti ovaduhom in petokolonasaom, v borbi proti okupatorjevemu nasilju, preseljevanju in ropanju, razkrajanju sovraženiku zaledje s številnimi sabotažnimi in diverzantskimi akcijami, zbirajoč za partizanske enote orodje, hrano, obleko, potrebne podatke o nakanah in premikih sovražnika, so se naši zaščitniki ki dnevno jeklenili in pridobivali borbene izkušnje, potrebne za dokončno zmago. Kolikšni so bili njihovi uspehi, junastva ter pod kako težkimi okoliščinami so premagovali dnevne težave, smo brali pretekli teden, v raznih člankih dnevnega časopisa ob odkritju spomenika »Illegalci« v Ljubljani. Njihova dela in imena bodo zapisana na prvih straneh zgodovine boja slovenskega ljudstva za svobodo.

Hkrati pa se je narodna zaščita na številnih tečajih na osvobojenem ozemlju, politično, organizacijsko in strokovno pripravljala za prevzem novih nalog, ki jih je dobila po zlomu okupatorja. Samo v posebni šoli Narodne zaščite v Semicu je leta 1944 izšolalo 336 komandirjev NZ, ki so bili kos prevzeti še tako težke naloge javno-varnostne službe takoj ob osvoboditvi. Tako pripravljena, je Narodna zaščita, kot izvršilni organ nove ljudske oblasti stopila v novo obdobje izgradnje socializma. Kmalu nato je bila s posebnim zakonom preimenošana v Ljudsko milico.

V dobi izgradnje socializma je dobila Ljudska milica odgovorno nalogo — kot izvršni organ državne uprave mora budno čuvati pridobitve ljudske revolucije in onemogočiti vsem sovražnim elementom in drugim škodljivcem, da bi na kakrškoli način motili obnovno in razvoj naše domovine.

Večina miličniškega kadra je izšla iz delavsko-kmečkih vrst. Veliko jih je bilo brez potrebne splošne in strokovne izobrazbe, zato je bila glavna naloga vodstva te ljudi izolirati, da bodo kos vsem nalogam.

Zahvaljujoč pomoči našega partijskega in državnega vodstva in vestnosti miličniškega kadra, ki se je v glavnem kalil v borbenih vrstah narodnoosvobodilnega gibanja, so bili v razmeroma kratkem času doseženi lepi uspehi. Odrle so se razne šole in tečaji, kjer so člani LM pridobivali najpotrebnejšo splošno in strokovno izobrazbo. V tihem razvoju našega družbenega življenja Ljudska milica nikakor ne sme zaostajati, zato se od nje zahteva vedno večja splošna in strokovna izobrazba. Danes lahko trdimo, da ni v njenih vrstah nikogar, ki ne bi imel vsaj osnovnošolske izobrazbe in končne miličniške šole. Številni pa so končali tudi po več razredov gimnazije. Vse to nam najbolj dokazujejo naslednji podatki:

V času od leta 1945 do 1952 so vsi člani LM končali razne strokovne šole, 99 oficirjev pa z uspehom oficirsko šolo LM. V istem obdobju je 436 pripadnikov LM položilo malo maturo, 88 višje razrede gimnazije, medtem ko je zdaj 58 njenih članov v višjih razredih, večje število pa v nižjih razredih gimnazije. Veliko pozornost polagajo že od vsega začetka ideološko-politični izobraževalni njeni članovi, saj jih je v tem razdobju 98 končalo razne partijske večmesne ter enoletne šole.

V kakšni meri se je Ljudska milica že strokovno usposobila, nam potrjujejo statistični podatki, iz katerih je razvidno, da njeni člani sami uspešno razijejo do 70% kaznivih dejanj, kar je zelo lep uspeh. Velike uspehe imajo tudi pri preprečevanju vsakovrstnih prekrškov, pri preprečevanju in gašenju požarov, pri urejanju prometa in slično. S svojimi hitrimi in pravičnimi ukrepi dnevno preprečujejo milijonske škode naši skupnosti in narodnemu gospodarstvu.

Razumljivo je, da včasih nekateri ukrepi posameznih miličnikov se niso dovolj elastični, pravočasni in tudi odnos do državljanov včasih ni povsem pravičen. Takih primerov je na srečo vedno manj, ker se tako vodstvo Ljudske milice, kakor drugi člani, dobro zavedajo teh napak in se uporno bore proti vsem pojavom samovolje in protizakonitim postopkom.

Poleg naporenega vsakodnevnega dela, pomena dela za splošno strokovno in politično vzgojo pa so se člani LM izkazali tudi pri raznih delovnih akcijah v zvezi z vzhodno in republikem merilu. Priskočili so na pomoč tudi rudarjem v slovenskih rudnikih, kjer je dva meseca delalo 200 miličnikov in oficirjev, ki so izkopali 27.107 ton premoga, kar je mnogo pomenilo za našo industrijo. Prebivalstvo tolmškega okraja gotovo še ni pozabilo miličnikov, ki so jim v pretekli zimi priskočili na pomoč v snežni katastrofi in marsikomu z odločno in naglo pomočjo rešili življenje.

Lahko bi našli še mnogo primerov in delovnih uspehov, kjer je pokazala Ljudska milica globoko naklonjenost ljudstvu in naši socialistični domovini, za kar uživa pri poštenem delovnem človeku vse večje simpatije in vedno večjo hvaležnost.

Z ZASEDANJA GLAVNEGA ODBORA OSVOBODILNE FRONTE

NAŠ SOCIALISTIČNI PROGRAM

v občinah in okrajih mora biti v skladu z vso našo politiko

Na zasedanju Glavnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije je v razpravi sodelovala tudi organizacijski sek: ar CK KPS Vida Tomšič, član Politbiroja CK KPS Boris Kraigher pa je imel zaključno besedo. Njuna govora objavljamo danes.

Beseda tov. Vide Tomšičeve

Manifestacija globoke privrženosti naših ljudskih množic Fronti in izgradnji socializma v Jugoslaviji je bila v letošnjem letu že v nestetih primerih dokazana. Zdi pa se mi, da bi občinske in okrajne volitve ne smeli gledati samo kot še na eno tako manifestacijo, ampak gre pri njih poleg tega še za to, da globoke spremembe, ki so nastale z delavskim upravljanjem in socialističnim združništvom uveljavimo tudi v naši ljudski oblasti in jih napravimo za trajne. V miselnosti vseh naših aktivistov in predvsem članov Partije moramo utrditi, da gre tu za dnevno socialistično politiko na vsakem najmanjšem področju naše države in družbe, da je treba naše dnevno delo vse prepojitj z borbo za izvajanje našega socialističnega programa, v okviru občin in okrajev, ki je socialističen lahko le takrat, kadar je v skladu s celotno našo zunanjo in notranjo politiko. Zato je posebno važno, da se naša politična aktivnost v volilni borbi usmeri v smislu izvolitve takih ljudskih odborov, ki ne bodo samo po osnovni pripadnosti frontovski, temveč ki bodo vodili dnevno socialistično politiko.

Pri pripravah na VI. kongres Partije se je pokazalo, da so ostanki administrativnega upravljanja še precej globoki. Javni partijski sestanki so ponekod potisnili ostale oblike našega političnega življenja. Ni slučajno, da je bilo v dobi odprtih partijskih sestankov število zborov volivcev zelo nizko in da jih ponekod niti ni bilo. Če pogledamo vsebino teh odprtih partijskih sestankov, vidimo, da so tovariši komunisti, ki so se stanke pripravljali, pa tudi mnogi frontovci smatrali, da bodo na teh sestankih rešile konkretna vprašanja komunalne politike, cest, vodovodov in šol in so tudi že sklepale o tih stvarih, ki absolutno ne spadajo v pristojnost teh sestankov niti ni bil namen, da se to rešuje.

Zato je treba spregovoriti o osnovnih težnjah, ki prevečajo našo Partijo v zvezi s pripravami na VI. kongres. Naša Partija se zaveda svoje odgovornosti za izgradnjo demokratičnega socializma v naši državi in smatra, da se morajo ljudje, ki so se združili v Partiji, dokončno osvoboditi vsakršnih ostankov komandiranja v političnem in gospodarskem življenju in vsakršnih ostankov miselnosti o posebnosti ali celo privilegijev članov Partije. Komunisti morajo stopiti pred množice s svojimi političnim programom in s požrtvovalnim delom, vzbujati med množicami aktivnost in borbo za program, ki je progr. delovnega ljudstva in naše OF. Nekateri pojavi ob odprtih part. sestankih so pokazali, da je bil čas, da smo najenergičnejše nastopili proti poskusom, da se nekatere partijske organizacije zaprejo pred množicami in da iz kota vendarle vodijo tako ali drugačno politiko v občinah ali okrajih. Marsikateri člani Partije so smatrali vse druge stanke in organe upravljanja več ali manj za formalno stvar. Mislili so, da je sklican volilni sestanek, delavski svet, množični sestanek Fronte pravzaprav samo zato, da potrdi tisto, kar je neki partijski forum že sklenil. Pokazali so, da je tako miselnost v nekaterih članih Partije še vendarle zelo globoko zasidrana. Ponekod se to vidi v odporu, da bi do odprtih sestankov prišlo, da bi se na njih govorilo o ciljih in namelih partijske organizacije. Prav tako se kaže tudi ponekod odpor članov Partije, da bi frontovci govorili o njih in posamezne članke osebno kritizirali. Seveda pa je večina odprtih partijskih sestankov pokazala, da je naša Partija resnično ljudska, da je obdana z velikim spoštovanjem delovnih ljudi. Zato se mi zdi, da se lahko ugotovimo, da smo v teku priprav za VI. kongres KPJ zadali končni udarec birokratskim tendencam v Partiji in da bo to izrednega pomena za vse naše politično življenje.

Zaključki zasedanja Glavnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije

Po referatu in diskusiji o pereh političnih vprašanj je Glavni odbor Osvobodilne fronte na svoji seji 17. oktobra 1952 sklenil:

1. Volitve v občinske, okrajne in mestne ljudske odbore predstavljajo trenutno najvažnejšo politično nalogo, ki zahteva najširšo politično dejavnost vseh organizacij Osvobodilne fronte v boju za nadaljnje razvijanje in utrjevanje socialističnih odnosov zlasti v podjetjih in občinah in tudi v boju za utrjevanje naše neodvisnosti, naše obrambne moči nasproti tistim zunanjim silam, ki skušajo naše začetne težave in našo ekonomsko zaostalost izkoristiti, da bi nas ustavili ali vsaj zavrlji v naši socialistični graditvi.

Na te volitve zato ne smemo gledati kot na lokalni problem občine, okraja oziroma mesta, ampak kot na vprašanje nadaljnjega utrjevanja socializma s stališča celote. Organizacije Osvobodilne fronte naj s svojo široko politično pripravo preprečijo nevarnost partikularističnega in praktičističnega reševanja in izvajanja teh volitev.

2. Zbor proizvajalcev je novost v organizaciji naše ljudske oblasti, ki smo jo doslej teoretično obravnavali in utemeljevali njeno važnost, ki pa postaja sedaj nujna stvarnost. Pravilno opredelili vlogo teh zborov proizvajalcev in s tega stališča usmeriti vso pozornost ravno na volitve v zore proizvajalcev, ki morajo rešiti pereča vprašanja naše gospodarske politike in ki morajo odločno onemogočiti okorelim birokratskim tendencam, da bi se mogle še dalje uveljavljati v praksi vodstva naših gospodarskih podjetij in v praksi koordiniranja delovanja teh podjetij, je ena osnovnih nalog Osvobodilne fronte. Ta pot nam tudi omogoča, da se vprašanja okrajne in mestne politike, kakor tudi občinska vprašanja rešujemo s stališča gospodarskih interesov socialistične skupnosti in da se onemogočijo anarhične tendence, ki jih rodi ozko partikularistično gledanje posameznih kolektivov in celo posameznih proizvajalcev na gospodarska vprašanja. Organizacije Osvobodilne fronte morajo z intenzivnim političnim delom ustvariti pogoje, da bodo zbori proizvajalcev, pa tudi celotni okrajni in mestni, kakor tudi občinski odbori sposobni reševati svoje naloge s stališča poznavanja splošne gospodarske politike, s stališča usklajevanja interesov posameznih proizvajalcev, posameznih kolektivov z interesi naše socialistične skupnosti.

3. Zlasti v volilni borbi okrog občinskih odborov, naj se organizacije Osvobodilne fronte temeljito bavijo s tolmačenjem naše zadruške politike na vasi. Sklepe o »nadaljnem razvijanju in utrjevanju kmetijskega združništva«, ki jih je sprejel Glavni odbor Osvobodilne fronte na svoji seji 27. junija 1952, morajo frontne organizacije uresničiti.

4. Suša in druge nesreče, ki so v letošnjem letu ponovno močno prizadele naše gospodarstvo in ki jih tudi pomoč iz inozemstva ne more odstraniti, zahteva največjo štednjo. Tudi vprašanje štednje naj organizacije Osvobodilne fronte postavijo v zvezi z volilnimi pripravami, ker je to prvič trenutno ena naših najvažnejših gospodarskih nalog, drugič, ker tudi s to akcijo uspešno razvijamo partikularistične tendence posameznih kolektivov,

Naša Partija mora biti kadrovska Partija, organizacija najboljših ljudi in to ne takih, ki pravijo o sebi, da so najboljši, temveč takih, ki tako delajo, da jih mase smatrajo za najboljše. Potrditi moramo misel da Partija nima nobenega privilegija ampak dolžnost dvigati politično zavest delovnega ljudstva. Tako Partija pa nujno predpostavlja obstoj Osvobodilne fronte kot naširše socialistične stranke delovnega ljudstva. Bilo bi zgrešeno, če bi smatrali odprte partijske sestanke že za masovni politični dogovor frontovcev. S tem bi namreč jemali pravico frontovcem biti na svojih frontovskih sestankih kot člani OF aktivni in enakopravno sklepati o svojem programu in delu. Na odprtih partijskih sestankih so člani Partije na svojem sestanku, frontovci pa so tu le samo gostje. Če bi odvezli pomen množičnim sestankom Fronte, bi s tem odvzeli 640.000 frontovcem v Sloveniji pravico sklepati o konkretnih zadevah in dali tako pravico 55.000 članom Partije, kolikor jih imamo v Sloveniji. Jasno je, da bi bilo tako gledanje nepravilno. Zdi se mi, da so nekateri kmečki okraji bolj globoko občutili požrtvovalni delovni organizaciji, kot nekateri naši izrazito industrijski kraji. V Trbovljah se je n. pr. pojavila misel, da je za nastanek »Svoboda« stvar OF oziroma političnega delovanja delavskega razreda deloma rešena in da je treba celo na neki organizacijski način prilagoditi frontovskih organizacije teritorialnemu obsegu »Svoboda«. Sicer ne gre tu verjetno za globoke napake, toda tipično za birokratsko pojmovanje je, da se ob vsaki novi organizaciji ali reorganizaciji v naši partijski aktivnosti pojavljajo diskusije o Fronti in poskuhi, da se z nekim novim organom ali z drugimi ukrepi stvari urede in razmejijo kompetence. Enako neka pojmovanja o tem, da se je Partija radi odprtih sestankov odločila, da Fronte ni več

Zaključni govor tov. Kraigherja

V zvezi z diskusijo in nekaterimi razgovori izven diskusije bi se ob zaključku dotaknil še nekaterih vprašanj, ki mišlim, da jih je treba še pojasniti. Prvič bi se dotaknil tega, o čemer je govoril tov. Janko Rudolf v zvezi s sindikati. Mislim, da je treba o tem spregovoriti nekaj besed. Na zadnji seji, ki so jo imeli sindikati, je prišlo po mojem mnenju do zelo zanimive diskusije, ki je nekako paralelna s tisto, o kateri smo danes nekoliko govorili, namreč z diskusijo o nepotrebnosti OF, ker je tu prišlo do diskusije o nepotrebnosti sindikatov. Zdi se mi, da so te diskusije v veliki meri pri nas tudi plod okorelih birokratskih tendenc pri našem kadru, plod okorele birokratske miselnosti v naših vrstah. Nekateri tovariši namreč mislijo, da s tem, ko prehajamo na demokratičnejše forme naše ljudske oblasti, s tem, ko so podjetja prevezli v svoje roke delavski sveti in ko uvajamo svete proizvajalcev ter dobivajo naši organi oblasti mnogo demokratičnejše forme, da s tem izgubljajo pomen iste organizacije, ki so

vasi in proizvajalcev in končno, ker je tudi ta akcija nujno potrebna, če hočemo uspešno razvijati borbo za neodvisnost naše socialistične države.

5. Za pravilno razumevanje pereh nalog, ki jih bodo morali reševati novi občinski, okrajni in mestni odbori, kakor tudi njihovi zbori proizvajalcev, moramo v tej volilni borbi tudi sistematično tolmačiti vso našo zunanjo politiko, ki je neposreden odraz celotne notranje in gospodarske politike naše države. V tej zvezi je zlasti treba tolmačiti našo zunanjepolitično borbo za ekonomsko pomoč, naše napore za utrjevanje naše obrambne moči, ki jo krepimo z razvijanjem naše vojske, z dobivanjem pomoči v vojaškem materialu, z izboljševanjem meddržavnih odnosov zlasti z našimi sosedi na južnem Balkanu in bližnjem Vzhodu. Dalje moramo tolmačiti našo politiko nasproti Italiji, politiko o vprašanju Trsta in naše odnose do Avstrije. Končno moramo tolmačiti našo politiko utrjevanja zvez z vsemi socialističnimi gibanji v svetu, ki je pogoj za utrjevanje naše neodvisnosti in pogoj za uspešno razvijanje socializma doma, kakor tudi za razvijanje socialističnih sil v svetu. Tolmačiti moramo neposredno zvezo, ki jo ima naša lokalna borba za utrjevanje socialističnih odnosov v vsaki občini, vasi, v vsakem podjetju z razvijanjem socialističnih sil in sil napredka in demokracije v svetu sploh. Zato naša politika miru ni in ne more biti kričava in demagoška kot jo izvajajo informbirojske agature sovjetskega imperializma. Ta naša borba izvira iz neposredne potrebe graditve socializma pri nas in je zato konkretna in principijalna.

6. V zvezi z volitvami so se že pojavili nekateri nasprotniki socializma, ki skušajo s parolo, da naj bodo kandidature »čisto gospodarskega« značaja, da naj se »politika« ob teh volitvah umakne v ozadje, vnašati zmedo v naše vrste. Ta parola je nevarna, ker računa na partikularistične tendence nekaterih politično zaostalih volivcev, na nepoznavanje gospodarske problematike, na zaostalost ljudi in na castravanje nepoučenih ljudi pred navidezno močjo mednarodnih reakcionarnih sil, pred »močjo« naše klerofašistične emigracije in razlaščenec, kakor tudi pred močjo informbirojskih bajonetov. Samo s široko politično razjasnjevalno akcijo, z hitrim odgovarjanjem na parole reakcije, bo mogoče uspešno onemogočiti tudi najmanjši uspeh reakcionarnih krogov pri teh volitvah.

7. Osvobodilna fronta je naša osnovna in najširša množična politična organizacija, ki edina more zagotoviti popoln uspeh na predstojećih volitvah. Treba jo je utrditi, izboljšati njene odbore in razviti maksimalno aktivizacijo v času teh volitev. Začeti to, da bodo predvsem osnovne frontne organizacije sestavile jasen in konkreten političen in gospodarski program svoje upravno-teritorialne enote ter doseči, da bodo za tok program člani Fronte nastopili enotno in disciplinirano. Vsak kandidat iz vrst OF mora biti odkrit in resničen prista socialistični in sposoben uveljavljati njegova načela v predstavniških organih ljudske oblasti. Te volitve naj bodo preizkušnja moči in sposobnosti organizacij Osvobodilne fronte v borbi za nadaljnje razvijanje in utrjevanje socialističnih odnosov v naši domovini.

preorientirali vsebino partijskih in frontnih sestankov v smislu obveščanja delovnih množic za kaj gre v Jugoslaviji, kaj hočemo, potem ne bomo prestopali v defenzivi proti parolam reakcije, temveč bomo v ofenzivi za osvajanje množic. Tako ne bomo čakali in iskali sovražnika, ko se je že pojavil z nasprotnimi parolami, in ko nam je že skralil vode.

Dolžnost komuniste je pripravljati se na delo med množicami in zavedati se, da so te množice v prvi vrsti frontovske množice in da med njimi komunist kot komunist nima nobene druge funkcije kot tisto, ki si jo s svojim delom pridobi. Boriti se mora za to, da ga te množice sprejmejo za svoja funkcionarja.

zahtev naših občinskih, okrajnih in mestnih ljudskih odborov že samo po sebi predstavljalo nek partikularizem in že samo po sebi onemogočalo izvajanje naše celotne gospodarske politike. Mislim, da je tu treba jasno opozoriti na nevarnost, da se vprašanje komunalne politike partikularistično postavi, da pa je seveda popolnoma jasno, da mora pri volitvah v občinske, mestne in okrajne ljudske odbore vprašanje komunalne politike igrati zelo važno vlogo in da je treba o tem veliko razpravljati. Važno pa je predvsem to, da znamo to vprašanje komunalne politike pravično postaviti in sicer v skladu s celotno našo gospodarsko politiko, predvsem pa v skladu z dejstvi, o katerih je govoril tov. Polič, namreč z dejstvi, ki so povezana z največjo potrebo po štednji; to se pravi, da moramo vprašanje komunalne politike postaviti predvsem kot vprašanje večje storilnosti naših kolektivov in tudi večje storilnosti naše kmetijske proizvodnje, postaviti vprašanje komunalne (Nadaljevanje na 3. strani)

Pred Dnevom Združenih narodov

Jugoslovanski narodi, ki znajo braniti

svojo svobodo tudi z orožjem, so goreči zagovorniki miru

Beograd, 18. okt. (Tanjug). Glede na Dan Združenih narodov, ki ga bodo slovesno praznovali v svetu 24. oktobra, je dal minister za zunanje zadeve FLRJ Edvard Kardelj naslednjo izjavo:

Minister za zunanje zadeve FLRJ Edvard Kardelj o pomenu Organizacije združenih narodov

čelu držav opustili to sredstvo, bi izročili svet vojni. Jugoslovanski narodi, ki so dolgotrajnih osvobodilnih vojn dokazali, da znajo braniti svojo svobodo tudi z orožjem, so goreči zagovorniki mi-

ru. Zato so sami in njihova vlada podpirali in bodo tudi v bodoče podpirali Organizacijo združenih narodov in njeno Ustanovno listino, katere načela bi lahko vsem narodom zagotovila mir, če bi se jih vsi vodi-

telji današnje dobe zares držali. To ne pomeni, da smo vedno zadovoljni z delom in skletje te organizacije, ki je pa navzlic vsem svojim napakam močna ovira vsakemu napadalcu. V tem smislu ima za nas opora, ki jo je dala ta organizacija naši borbi za obrambo neodvisnosti, še posebej pomen. Zato Jugoslovani ob 7-letnici Združenih narodov ne moremo drugače, kot da se vnovič pridružimo željam vseh mirolnih ljudi, naj bi se duh mirolnjubege in enakopravnega sodelovanja med narodi v smislu Ustanovne listine Združenih narodov še naprej uspešno upiral vsem mračnim poskusom in da bi Združeni narodi postali čedalje trdnjši in varnejši zid proti takim prizadevanjem.

Potrebna sta dolgoletno delo in zaupanje, da se izkorenini vojno zlo

New York, 18. okt. (Tanjug). Generalni sekretar Organizacije združenih narodov Trygve Lie je poslal ob Dnevu Združenih narodov sporočilo, v katerem pravi med drugim:

poudarja generalni tajnik OZN Trygve Lie v svojem sporočilu ob Dnevu Združenih narodov

in socialni napredek vseh narodov. Danes je več kot jasno, da smo še vedno daleč od uresničitve teh smotrov. Zivimo sredi hudih ideoloških nasprotij, velikanskih sporov med silami, lokaliziranih bojov in nevarnosti pred svetovno vojno, ki bi mogla uničiti civilizacijo. Temu

položaju moramo odkrito pogledati v oči, moramo pa tudi pogledati, kaj smo skušali doseči in kaj smo dosegli. Če to storimo, bomo videli velike napake in pomanjkljivosti, pa tudi vztrajne napore, dobre začetke in nekaj uspehov skoraj na vsakem področju, v kolektivni varnosti, pri mirolnjem reševanju sporov, v ekonomskem, socialnem, kulturnem in humanitarnem delu, pri dviganju odvisnih narodov in vzgajanju svetovnega pravnega sistema. To pa so šele prvi koraki k smotrom, ki doslej še niso bili nikoli doseženi. Potrebna sta dolgoletno delo in zaupanje, da se izkorenini vojno zlo, revščina in neenakost. To perspektivo moramo imeti vedno pred očmi.

Obisk krškega metropolita

Beograd, 18. okt. Krški metropolit g. Metodije, ki je prišel na poluradni obisk Srbski pravoslavni cerkvi, je izjavil uredniku Tanjuga, da je pooblaščen sporočiti jugoslovanskim narodom najprisrčnejše želje in tople pozdrave predsednika grške vlade v ostavki g. Plastirasa in ljudstva svojega kraja. Visoki dostojanstvenik grške nadškofije bo obnovil med svojim obiskom stike med grško nadškofijo in Srbsko pravoslavno cerkvijo, ki se bili zaradi vojne pretrgani. S patriarhom Vikentijem pa se bo pogovoril o nekaterih perečih cerkvenih vprašanjih, ki zanimajo obe cerkvi. Dvainsedemdesetletni metropolit je čislal borec z otoka Krfa proti fašizmu in je bil zaradi svojega delovanja med italijansko okupacijo Grčije zaprt. Pred kratkim je napisal članek, v katerem napada pohlep iredentističnih krogov po Balkanu in oporo, ki jo daje tem krogom Vatikan. Krški metropolit g. Metodije je prvič na obisku v naši državi. Iz Jugoslavije bo odšel 26. oktobra.

Graditev socializma ob spoštovanju osebnih svoboščin

Izjava generalnega tajnika čilске socialistične stranke, ki bo skušal doma uveljavljati dobre jugoslovanske zglede

Beograd, 18. okt. Generalni tajnik socialistične stranke Cileja, bivši minister za narodno zdravstvo g. Juan Garafulich, ki je po rodu Jugoslovčan, je izjavil v razgovoru s sodelavcem Tanjuga, da gradimo v Jugoslaviji socializem ob največjem spoštovanju osebnih svoboščin in svobode kritike. To se lahko vidi ne le v vsakdanjem življenju, pač pa tudi na področju umetnosti in književnosti, kjer ima vsak posameznik, spoštuječ splošno smer socialistične revolucije, vse mož-

nosti, da do najvišje stopnje razvije svojo individualnost.

»Čelo so me navdušili«, je nadaljeval g. Garafulich, »sodelovanje med ljudstvom in vlado, delovni polet ljudi za zboljšanje razmer ter velika ljubezen do maršala Tita, ki sem jo opazil na vsakem koraku. Navzlic vsem našim ekonomskim težavam in navzlic izdatkom za potrebe narodne obrambe, je dejal g. Garafulich, niste dosegli izredne uspehe v organizaciji našega življenja, na področju gospodarstva, zdravja, prosvete itd. Ob-

čudujem tudi vaše napore za graditev težke industrije, za odpravo nepismenosti ter fizično moč in zdravje vsega ljudstva, kar vse je del vaših načrtov za socialistično graditev.

G. Garafulich je poudaril, da decentralizacija, ki jo izvajajo v Jugoslaviji, dviga pri ljudeh duha odgovornosti do dela, ki ga opravljajo, in do skupnosti, to pa ne samo pri vodilnih osebah, temveč tudi pri vsakem posamezniku.

G. Garafulich je pripomnil, da se bo, ko se bo vrnil v Čile, zavezal za to, da bodo tam uvedli nekatere ukrepe, ki jih je videl v Jugoslaviji za razvoj kmetijskih združenj, udeležbo delavcev pri vodstvu tovarn in delavki dobika in izgube v podjetjih, udeležbo sindikatov v političnem življenju države in sodelovanje ljudstva pri izvažanju prosvetnih, zdravstvenih in drugih ukrepov.

Vedno več mladine v slovenskih šolah v Trstu

Trst, 18. okt. Ob začetku letošnjega šolskega leta se je v slovenske šole v Trstu vpisalo več otrok kot lani. Na klasični vzporednici višje gimnazije sta letos dva prva razreda, medtem ko je bil lani samo eden. Skupno je v višji gimnaziji letos vpisanih 225 dijakov, na trgovski akademiji 109, na učiteljski 134, v nižji srednji šoli pa je letos 552 dijakov. Zelo veliko je zanimanje za strokovne šole, zlasti industrijske. V industrijskih šolah v Rožanu in na deželi je bilo lani 680 dijakov, letos pa jih je 719.

Ob naraščajočem številu slovenskih dijakov pa se vedno bolj odražajo vrzeli v slovenskem solstvu. Mnogi profesorji še sedaj, ko se je pouk že pričel, niso dobili dekreta za poučevanje, čeprav so prošnje vložili že do 24. aprila. Za absolvente industrijskih šol je težava v tem, da ne morejo nadaljevati študija na industrijski srednji tehnični šoli, ker je odgovorne oblasti Slovincem nočejo dati, čeprav so razne slovenske prosvetne in gospodarske ustanove že večkrat prošle, da bi ustanovili tako šolo. Pravtako nočejo ustanoviti tudi slovenske dvorazredne trgovske šole ter skušajo na ta način prisiliti slovenske dijake, da bi nadaljevali študij na italijanskih višjih šolah.

Stavka na Japonskem

Tokio, 18. oktobra (Reuter): Sindikalni štab, ki je na čelu četrtr milijona rudarjev japonskih rudnikov premoaga, je napovedal stavko. Stavkajoči zahtevajo zvišanje mezd od 50 do 100%. Računajo, da bo ta stavka znižala japonsko proizvodnjo premoaga za 80%, vendar pa ne bo takoj vplivala tudi na industrijo, ker so se petroliški premoaga založili za dva meseca.

Največja kriza v laburistični stranki Velike Britanije

Vodstvo stranke bo poslalo Bevanu ultimatum, naj razpusti svojo skupino - Bevanova izjava o laburistični enotnosti

London, 18. oktobra (Reuter). Voditelji laburistične stranke so sicer sklenili, da bodo poslali Aneurinu Bevanu poseben strankin ultimatum z zahtevom, naj razpusti svojo skupino in preneha z napani na druge laburistične članke parlamenta. Pričakujejo, da bodo ta poziv poslali Bevanu na sestanku laburist. parlamentarne skupine, ki bo prihodnji teden. Sodiijo, da se bodo morali nujno umakniti Clement Attlee in drugi člani stare garde, če bi se te akcije uprle večina. Bevan in njegovi pristaši bodo v nasprotnem primeru prisiljeni, da se odločijo, ali bodo sprejeli ultimatum, ali pa se bodo odcepili. Ta nenadna odločitev o pošiljanju ultimata Bevanu kaže, da »stara garda« sodi, da je položaj v strankinih vrstah takšen, da se mora razčistiti, četudi za ceno izgub na prihodnjih parlamentarnih volitvah. To je največja kriza v laburistični stranki od leta 1931, ko je takratni ministrski predsednik Ramsay MacDonald zapustil stranko in stopil v nacionalno vlado.

Vodja levega krila laburistične stranke Aneurin Bevan je demantiral trditve, da je njegova skupina stranka v stranki. Bevan je v odgovoru na napade desnega strankinega krila, da imajo njegovi pristaši zasebne

Aneurin Bevan

in tajne sestanke, dejal, da so ti sestanki redni in koristni, nikakor pa ne tajni. Zategadelj je pozval vse ostale laburiste, naj se udeležujejo teh sestankov. »Hocemo«, je dejal, »zgraditi laburistično enotnost in storiiti bomo vse, da bodo izpolnjene odločitve, sprejete na konferenci laburistične stranke v Morcombeju.«

Pred sestankom na Malti

Na vojaški konferenci bodo ustanovili začasno obrambno organizacijo za Srednji vzhod

Washington, 18. okt. (UP). Ameriški diplomatski zastopniki izjavljajo, da bo imela vojaška konferenca zastopnikov šest držav na Malti, ki se bo začela v ponedeljek, poseben pomen glede na sklep predsednika iranske vlade o prekinitvi diplomatskih odnosov z Vel. Britanijo. Na predlog generala Ridgwaya se bodo zastopniki ZDA, Vel. Britanije, Francije, Italije, Grčije in Turčije v Atlantskem paktu sešli z generalstabinimi častniki britanskega poveljstva za Srednji vzhod, da bo prišlo do zveze med južnim poveljstvom Atlantskega pakta in britanskim poveljstvom za Srednji vzhod. To pomeni pravzaprav ustanovitev začasne obrambne organizacije za Srednji vzhod. Ridgway je zaskrbljen zaradi nevarnega strateškega položaja na Srednjem vzhodu, ki se poslabša ob sedanjem stališču iranske vlade, ter bi rad, da bi obrambna organizacija za Srednji vzhod začela delovati čimprej. Ridgway sodi, da je v tem trenutku najbolje, če ustanove organizacijo za zvezo med južnim poveljstvom Atlantskega pakta in britanskim poveljstvom za Srednji vzhod. Njegovo gledišče v celoti podpira ameriški generalni štab. Britansko poveljstvo za Srednji vzhod obsega britanske

sile na Cirenaiiki in Cipru ter v Transjordaniji in letalska oporišča v Iraku. Iz obveščenih krogov se je zvedelo, da se je ameriško ministertvo za zunanje zadeve balo, da bi se utegnilo sporočilo o konferenci za obrambo Srednjega vzhoda razlagati, kot da so zavrnjeni načrti o ustanovitvi organizacije za obrambo tega področja. Sedaj pa gleda zelo optimistično na to organizacijo in sodi, da se ji bodo pridružile tudi arabske države.

Ameriška pomoč Evropi

London, 18. okt. (AFP). Več londonskih in evropskih časnikov je ponatisnilo vest »New York Herald Tribune«, po kateri ima predsednik britanske vlade Churchill namen predlagati novo pomoč za Srednji vzhod, po katerem bi se Zahodna Evropa osvobodila nadaljnje ameriške pomoči. Sodiijo, da temelji ta vest na informacijah o verjetnih gospodarskih pogajanjih med Vel. Britanijo in ZDA s mladimi 1953. Ta pogajanja bodo najbrž imela namen doseči nov način ekonomskega sodelovanja med ZDA in drugimi državami, ki naj bi temeljili na povečanju ameriških nakupov v inozemstvu ter zvišanju investicij ameriškega zasebnega kapitala v inozemstvu.

Če bi Malenkov držal besedo...

Tik pred začetkom XIX. kongresa VKP(b) so bili v sovjetskih republikah partijski kongresi ali pa vsaj plenarna zasedanja centralnih komitejev. Po vsebini teh konferenc oziroma kongresov bi se dalo sklepati, da bo zveznemu kongresu res sledila velika čistka, morda največja dosedaj.

Ker lokalnega tiska ni mogoče dobiti iz Sovjetske zveze, da se je treba predvsem nasloniti na poročila raznih radijskih postaj. Tifliška radijska postaja, ki je prenašala govor gruzinskega generalnega sekretarja Mgenadze (postal je partijski sekretar pred šestimi meseci, ko se je končala velika čistka), je poročala, da je moral Gruzijo obiskati sam Beri. Kot uspeh njegovega obiska so že odstavili celo vrsto direktorjev raznih podjetij in jih postavili pred sodišče. Toda Mgenadze je govoril tudi o drugih težavah.

polnoma napačna navodila. Kazahstanski partijski kongres, kot je poročala radijska postaja v Alma Ati, pa je odkril mnoge resne buržoazno-nacionalistične odklone v umetnosti in književnosti. Mnogi književniki so zagrešili odklon od marksizma in leninizma ter od socialističnega realizma. Drugi pisatelji niso dovolj poudarjali naprednega pomena zveze med Kazahstanom in Rusijo in skušali s tem oslabilo sveto prijateljstvo med rusikimi in kazahskimi narodi. Na industrijskem področju pa polovica premoagovnikov leto za letom ni izpolnjevala gospodarskega načrta. Ministra za meso in za mlekarstvo sta že bila odstavljena, gradbeni minister pa je dobil strogi ukor.

Podobno vsebino so imele analize partijskih kongresov v Belorusiji, Ukrajini, Armeniji, Azerbejdžanu, Uzbekistanu in Kazahstanu. Kijevska radijska postaja je med drugim poročala tudi o tem, da so se na vodilna mesta v mnogih ministrstvih vtihtapili goljufi in lenuhi. Iz literaturne je treba izločiti ukrajinske buržoazni nacionalizem, ta najbolj nevarni ostanek kapitalizma. Radijska postaja v Bakuju se je pritoževala, da so pisatelji, ki že imajo ime, nedelavni, ter zlasti poudarila, da so pisatelji in kritiki napadli edini dve dobri knjigi, ki sta v zadnjih letih v Azerbejdžanu izšli, in sicer knjigi, ki sta pisali o borbi za pritoževanje, gradbeni minister pa je dobil strogi ukor.

To so le maloštevilne sličice iz življenja v Sovjetski zvezi. Vsekar dajejo zadošten znak, da bi bila res potrebna čistka. Če bi hoteli verjeti besedam Malenkova, ki je dejal, da je treba odstraniti vse tiste, ki prikrivajo kršitve zakonitosti in povečujejo uspehe, pa bi morali v prvi vrsti odstraniti vse delegate posameznih republik, ki so na kongresu govorili izključno o uspehih, in sicer na vseh področjih delavnosti svojih republik. To se sicer ne bo zgodilo, primerjanje besed Malenkova z razmerami v republikah in z govori njihovih delegatov pa jasno pokaže, da je bil XIX. kongres VKP(b) navedna farsa. A. F.

Izpremembe po I. 1917

Navedena dejstva se opirajo na avtentične objave in izjave v sovjetskem tisku. Tudi pristaši Moskve ne morejo tajiti opisanega razvoja, v katerem lahko ugotovimo naslednje: Delavsko kontrolno v obratih so zamenjali z neomejeno ukazovalno močjo obratnega direktorja, ki ga postavlja država. Delavci in nameščenci obratov so povsem brezpravni.

Namesto samouprave v kolektivnih gospodarstvih, je vodstvo prišlo v roke od države imenovanih predsednikov kolhozov in višjih državnih organov. Kmetje dobe le majhen del proizvedenih vrednosti in nimajo pri vodstvu svojih lastnih zadev nobene pravice.

Razvoj postopnega izenačevanja mezd in plač v namenu, da bi se razlike v življenjski preskrbi zmanjšale na najmanjšo mero, so prekinili in obrnili v nasprotno smer. Socialne razlike so se nenehno večale vse do izoblikovanja sovjetskih milijonarjev.

Postopnega odmiranja države (najprej njenih gospodarskih poslov) niso pospeševali, marveč so na vseh poljih povečevali in utrjevali državni aparat, tudi v vodenju gospodarstva. Nehali so razširjati demokracijo in svoboščine za vse sovjetske državljane. Tri desetletja in pol po revoluciji obstaja še danes silno številna, nenehno naraščajoča tajna policija. Milijoni ljudi životarijo v taboriščih za prisilno delo; z najbolj surovimi sredstvi zatirajo vsako svobodno izražanje lastnega mnenja.

Namesto popolne enakopravnosti vseh narodov Sovjetske zveze so proglasili »vodilni narod« in uvedli rusifikacijo vseh neruskih narodov. Bistvene izpremembe so nastale tudi v vseh drugih področjih (n. pr. v ljudski vzgoji, zakonodaji, vstevši zakonsko in dedno pravo, v umetnosti, literaturi, znanosti itd.).

WOLFGANG LEONHARD

Videz in resnica v Sovjetski zvezi

V letih 1950 in 1951 pa so že lahko ugotovili, da so bile »napredne« značaja ne samo carske osvojitve v Srednji Aziji, marveč tudi carske osvojitve na Kavkazu. Takole je pisal »Boljševik«, uradno teoretično in politično glasilo boljševiške partije: »V 18. in v začetku 19. stoletja se je posebno ostro pojavilo vprašanje nadaljnje usode narodov na Kavkazu. Utegnili bi jih požrti oziroma podjarmiti nazadnjaška Turčija ali Perzija, ali pa bi se morali priključiti Rusiji (!). Priključitev k Rusiji je bila za kavkaške narode edina možna pot za razvoj njihovega gospodarstva in kulture. Vključitev v sestav Rusije je ustvarila pogoje za odpravo gospodarske in politične razkosanosti kavkaških narodov. Narodi Kavkaza so bili na ta način zavarovani proti zunanjim sovražnikom.«

Kavkaški narodi seveda niso imeli nobene izbire med »podjarmljenjem« po Turčiji ali med »priključitvijo« (zakaj pravzaprav ta vlnudni izraz?) k carski Rusiji. Zelo dolgo in vztrajno so se borili za svojo neodvisnost. Toda uradna partijska smer je tudi tu popolnoma jasna: vse carske osvojitve so »napredne«, zato morajo biti vsa revolucionarna gibanja proti carizmu »reakcionarna«. Drug primer za to je tudi današnje sovjetsko stališče glede vstaje pod vodstvom Samila, ki je bil Garibaldi Kavkaza. Samil si je v tisti dobi pridobil občudovanje in simpatije vseh svobodomiselnih ljudi Evrope — tudi Marxa in Engelsa. Zda pa to vstajo imenujejo »reakcionarno«, ker je Samil »stremel po ločitvi Kavkaza od Rusije.«

Tu nikakor ne gre za različno tolmačenje zgodovinskih dogodkov. Rusifikacija državnega aparata in partije, rusifikacija javnega in kultur-

nega življenja je mogoče izvršiti le tako, da se v lastnem narodu zatro spomini na revolucionarna gibanja. Vsak spomin na nacionalno neodvisnost, bodisi v obliki pesmi, ki opevajo polja, bodisi v obliki junaških pripovedk, ki so nastale pred več kot tisoč leti, spomin na nacionalno-revolucionarna gibanja v preteklih stoletjih — vse to mora izginiti iz mišljenja neruskih narodov, kajti le tako bo popolna rusifikacija kronana z uspehom. To je smisel in namen potvarjanja zgodovine, konferenc, obsodb in izjav kesanja.

Tudi razvoj narodnostne politike kaže torej popolno uničenje najbistvenjših pridobitev Oktobrske revolucije l. 1917. Z razbohotenjem birokracije in utrditvijo njenih postojank so korak za korakom odstranjevali pridobitve iz l. 1917 ter socialistično načelo o pravici do samoodločbe narodov zamenjali z nacionalističnim načelom »vodilnega naroda«.

To je vrnitev — z nekaterimi prilagoditvami — k stari kolonialni politiki carizma, k tisti politiki nacionalnega zatiranja in prisilne rusifikacije, zaradi katere so carsko Rusijo po pravici imenovali »ječo narodov.«

»ČISTKA« V VZHODNI EVROPI (1949—1951)

Markos (Grčija)

Kostov (Bolgarija)

Gomulka (Poljska)

Zasedanja Glavnega odbora OF

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nadaljevanje s 1. strani) nalne dejavnosti tudi kot vprašanje večjih dajatev in obveznosti, ki naj jih delovni kolektiv prevzema v zvezi s komunalnim programom. Tu ne mislim samo na delovne kolektive v podjetjih, temveč tudi na delovne kolektive na področju kmetijske proizvodnje, ker bomo le tako lahko resili konkretno in perečo komunalno zadevo. Gre torej za to, da komunalna vprašanja ne bi predstavljal zahteva zahtevni navzgor, zahtevami večjih procentov in večjih dajatev, ki naj se dajejo iz sredstev, s katerimi razpolaga republika in naša država kot celota, da se ne bi večji odstotek teh sredstev prepuščal občanom in okrajem, ker je to danes predvsem z ozirom na to, kar je povedal tov. Polić konkretno nemogoče; take zahteve lahko predstavljajo v glavnem samo licitiranje tistih grogov, ki necejo izboljšanja našega gospodarskega položaja in izboljšanja v naši komunalni politiki, temveč hočejo te parole izkoristiti v licitaciji proti nam in v bistvu za demobilizacijo naših organov oblasti v borbi za izboljšanje življenjskega standarda.

Dotakniti se želim nekoliko še vprašanja reakcije. Tov. Potrč je rekel, da prevec govorimo o reakciji, da o njej prevec pisemo in da zavzema v naši propagandi prevec casino mesto. S tem se strinjam v toliko, v kolikor se pripisuje prevelika vloga reakciji kot predstavniku tistih 2 odstotkov, o katerih je govoril marsal v Toplicah. Mislim pa, da se moramo v naši borbi za socializem zavedati, da naša borba za socializem v bistvu ni borba proti tistem 2 odstotkom, ki so proti socializmu. Bilo bi zelo primitivno misliti, da je borba za socializem borba proti tem 2 odstotkom. Borba za socializem je borba z izredno težkimi nalozami, ki jih moramo izvršiti, borba za premagovanje izredno velikih težav, ki jih moramo premagovati. Borba za socializem je proces, v katerem težave, s katerimi se moramo boriti, pripeljejo do nejasnosti, pripeljejo do tega, da lahko nekatere naše organizacije marsikaj nasejejo raznim provokacijam in raznim demagogskim parolam reakcije. Pri tem ne mislim reakcije, ki jo predstavljata ta dva odstotka, ki sta proti socializmu v Jugoslaviji, ampak parolam reakcije, ki predstavljajo za mene tendenco nazaj, ki predstavljajo ostanke zaostalosti, ostanke politične brezperspektivnosti in strah pred težavami, s katerimi se moramo boriti v borbi za socializem. Proti temu izkoriščanju težav, proti nam, v borbi za socializem, pa mislim, da se mi v našem polit. življenju, v naši pol. propagandi in agitaciji premalo borimo, jih premalo ostro vidimo in se mnogokrat premalo zavedamo, kakšne važnosti je to za naše celotno delo, da znamo ravno proti tem pojavom pravilno in pravočasno ter jasno odgovoriti.

Mislim, da je vprašanje borbe proti tej zaostalosti in borbe proti vsemu tistem, kar nas vleče nazaj, da je v tem procesu treba računati z močnim vplivom konservativnih reakcionarnih sil tudi iz inozemstva. Ne moremo graditi socializma zaprti sami vase. Socializem gradimo v sklopu sveta, za katerega danes po mojem mišljenju ne moremo več reči, da je to kapitalističen svet v starem smislu, ampak ga gradimo v sklopu sveta, ki ga označuje neka splošna kriza kapitalizma, o kateri smo govorili pri nas pred leti, ki se označuje s tem, da se kapitalizem ne more več frontalno in načelno boriti proti socializmu, proti razvijanju socialističnih tendenc v svetu, ampak da se bori proti temu v glavnem podtalno, toda se bori z močnimi pozicijami. Mi vemo, da morajo danes prihajati pred svoje volivce s socialističnimi parolami celo najhujši reakcionarji v zapadnem svetu. Mi vemo, da imajo danes socialistične parole v svojem programu najbolj klerikalna politična gibanja na zapadu. To dokazuje, da je socializem v bistvu prodrl, da je v zgodovinskem smislu tako rekoč v svetovnem merilu že zmagal in da gre za to, da mi čim hitreje pridemo do popolne zmage tega socializma v tem smislu, da socializem zmaga v celoti tudi v zavesti naših ljudi. V zavesti ljudi v svetovnem merilu pa tak socializem se ni zmagal. Zaradi tega še lahko razna konservativna, reakcionarna in klerikalna politična gibanja na zapadu manevrirajo in še lahko dobijo volivce na svojo stran ter zavirajo normalen razvoj socializma v svetu. Mislim, da je treba s tega stališča gledati na vprašanje borbe proti reakciji tudi pri nas, ker od tu pravzaprav izvira vsa moč, ki jo ta reakcija pri nas danes še lahko ima. Ta reakcija ne more imeti nobene notranje moči pri nas v teh 2 odstotkih, ima pa moč v tem, da se lahko izkorišča splošno zaostalost ljudstva, izrablja se nezadostno politično zavest širokih ljudskih množic v svetu in tudi pri nas. Končno predstavlja stalno oporo in bazo, na kateri lahko ta reakcija pri nas deluje, neka sentimentalnost našega ljudstva v odnosu do vere in religije ter še precejšnja navezanost našega

ljudstva na cerkev. V kolikor

bi mi uspeli — kar ni uspelo nam in tudi ne v zapadnem svetu — popolnoma izolirati vprašanje vere in religije od politične borbe, od borbe za socializem, bi potem ta zaostalost in navezanost na vero in religijo ne mogla bistveno vplivati na razvoj socialističnih sil v svetu. Toda v tem nismo uspeli niti pri nas niti niso uspeli v zunanjem svetu. Povsod skušajo konservativne sile z vsemi srečavi izkoristiti vero in cerkev proti napredku in skušajo to izkoristiti tudi za notranjo borbo proti nam. Iz tega stališča je treba gledati pri nas tudi na vprašanje duhovščine in iz tega stališča je treba tudi jasno diferencirati naš odnos do duhovščine, do cerkve in vere, v tem političnem smislu. Med samo duhovščino imamo danes močno organizirano silo CMD, ki veže tisto duhovščino, ki je sprejela na znanje, da se mora vera in cerkev umakniti iz politike, ki hoče najti možnost življenja vere in cerkve paralelno ob naši borbi za socializem, ob utrjevanju naše socialistične ljudske demokracije. Imamo takšno duhovščino in jo moramo znati diferencirati. Kajti ravno to, da nekaj takega obstoji, pomeni ogromen uspeh v naši borbi za socializem, obenem pa je to velik trn v peti mednarodni reakciji, ki ne gleda na vero in cerkev s stališča vere in cerkve, ampak s stališča svojih političnih pozicij v borbi proti socializmu in ki skuša obrzdati cerkev v celoti kot enotno organizacijo v borbi proti socializmu. Vidimo sicer, da jim to ni v celoti uspelo niti pri nas, kar se je pokazalo s tem, da pri nas obstoja tako društvo in jim to ne uspeva niti v zunanjem svetu, ker obstojajo tudi tam notranja nasprotja v cerkvenih in duhovniških vrstah glede tedaj vprašan in se povsod porajalo struje, ki skušajo spoznati zgodovinsko najnost razvijanja socialističnih sil in se razviju te socialističnih sil skušajo prilagoditi.

Zato mislim, da je treba iz tega stališča gledati tudi na odnos z našimi sosedi, predvsem z Avstrijo in deloma iz tega stališča gledati tudi na vprašanje odnosov do Italije. Ko je tovariš iz Slovenj Gradca govoril o naših odnosih z Avstrijo, mislim da je ena od naših slabosti, ravno v tem, da nismo dovolj jasno pokazali, kakšen je naš interes v utrjevanju vezi med Jugoslavijo in Avstrijo, da nismo jasno pokazali, da ostvarjamo take pogodbe in take razgovore in iščemo take stike z našimi sosedi, ki lahko krepijo socialistične sile, ker se zavedamo, da bomo nacionalno vprašanje rešili predvsem s tem, če bomo krepili socialistične sile na svetu. Z našimi odnosi do Avstrije neposredno krepimo pozitivni vpliv Jugoslavije na socialistične sile v Avstriji vkljub temu, da delamo te pogodbe in Avstriji z neko vlado, ki je koalicijska med katoliško in socialistično stranko. To delamo zato, ker kažemo s tem, da hočemo sodelovati z avstrijskim ljudstvom, da hočemo razumeti vse upravičene zahteve avstrijskega ljudstva proti nam, s tem pa hkrati krepimo socialistične sile pri njih in vežemo napredne sile v Avstriji na to, da morajo imeti drugačen odnos do naše narodne manjšine v Avstriji sami. Mi s tem ne izjavljamo, da smo morda s tem sporazumom rešili vprašanje naše narodne manjšine v Avstriji. Hočemo samo poudariti, da smo s tem sporazumom samo nekoliko olajšali in ogledali pot, po kateri se lahko konkretno že danes rešuje nacionalno vprašanje, vprašanje slovenske narodne manjšine v Avstriji, obenem pa krepimo s tem socialistične sile, katerih končna zmaga in uspeh ter njihov prodor bi šele ustvaril definitivne pogoje, s katerimi bi resnično lahko na socialistični način urejali odnose med nami in Avstrijo in s tem v zvezi tudi na socialističen način urejali odnose do naše narodne manjšine.

Mislim, da mnogokrat gledamo na vprašanje naše narodne manjšine pod vplivom zaostrenosti odnosov, ki vladajo predvsem med Jugoslavijo in Italijo, po krivdi italijanskega imperializma, da mnogokrat pod vplivom teh zaostrenih odnosov gledamo prevec nacionalistično in da mnogokrat zapadamo v teh vprašanjih več ali manj nacionalizmu. Opozoril bi na to, da imam vtis, da se klerikalna reakcija te naše slabosti že celo nekoliko zaveda in da jo skuša izkoristiti neposredno proti nam. Za mene je značilno, da so vodilni cerkveni krogi v Gorici in celo v smem Vatikanu zavzeli stališče, da je treba do slovenske narodne manjšine z verskega stališča na Goriskem in v Trstu spreminiti odnos, da je tako na primer celo goriški nadškof Ambrozio posredoval protestno spomenico slovenske duhovščine iz Trsta Vatikanu, v kateri zahteva odstavitev tržaškega škofa Santuzia. To se pravi, da je to spomenico posredoval nadškof, ki je neposredno nadrejen trža-

SPOMIN NA NARODNO

ZASČITO = predhodnika Ljudske milice bo večno živel v naših srcih

Prve enote Narodne zaščite so bile ustanovljene že poleti 1941

Vsak dan udarec fašistom

Menda ni treba iskati boljše, ga primera, kot je bila naša osvobodilna borba za to, kaj vse zmore množična ljudska iniciativa, zlasti če jo vodi takšna ljudska Partija, kot je naša. Kdo bi megal izpaziti nestete domisleke in pobude, ki so jih naši ljudje uresničevali v borbi proti okupatorju. V Ljubljani že leta 1941 ni minil dan brez akcije Narodne zaščite in varnostne obveščevalne službe. Tako so bile 28. julija prebrzane telefonске žice pri Lavrici, minirana prega Ljubljana-Zalog, Smarje-Skofljica, in pri Brezovici, presekan telefonski kabel v Siski. Dne 9. avgusta je bila na ljubljanskem kolektorju poskodovana lokomotiva, raztrojeni letaki v Mostah in na Rudniku itd. Od 24. decembra 1941 do 13. januarja 1942 je bilo razoroženih 7 italijanskih oficirjev, podoficirjev in volakov. V Trnovem je bil ustreljen karabinjer, ki ni hotel dati orožja; te so tudi razorožili v Mostah itd.

Letake in gesta so zaščitniki tresli po mestu skoraj vsak dan. Poostokrat kar mimo fašistov in karabinjerjev. Med mnogimi zaščitniki, ki so delali v Ljubljani, je treba omeniti tudi stražnike med katerimi je bilo kar 70 članov Narodne zaščite. Ti so preprečili marsikatero aretacijo in druge zlitve.

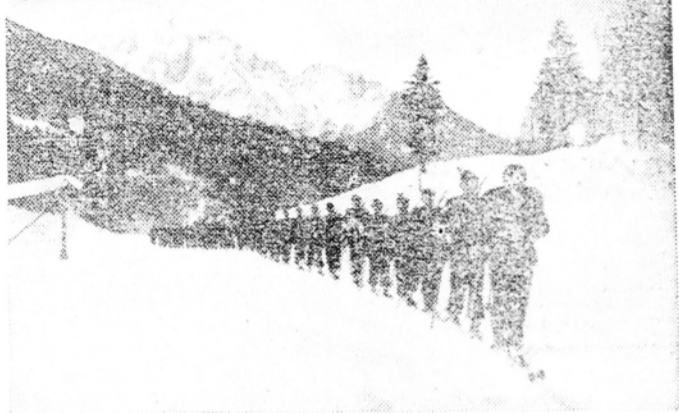
Pomoč partizanskim enotam

Velikansko pomoč je nudila borbena Ljubljana partizanskim enotam. Saj je bilo takrat mesto pravo skladišče in

rodni zaščitniki, ki so opozorili na nevarnost partizansko četo, sami pa so na terenu Hrusevje - Gaberje - Hrastnica napadli italijanske kolone. Po nekaki borbi so se zaščitniki umaknili z dvema mrtvici, Italijanom pa je padlo 150 s tenenjem na četu.

Kupčija z italijanskim intendantom

Svojevredni podvig je napravil tudi intendant Narodne zaščite za Ljubljano Tone Tomon. Po italijanskem krojaču v Siski je prišel v stik z vplivnejšim italijanskim intendantom, ki je bil pripravljen za denar storiti vse. Najprej je prodal Narodni zaščiti 16 za bove golzarice, pozneje pa še večje količine pušk. Kamion pušk so Italijani naložili v artilerijski kasarni in jih odpe-

Tudi sneg ne more odvrniti naših milicnikov, da bi ne izpolnili svojih dolžnosti. Na sliki vidite skupino milicnikov — smučarjev

svojeval talcev in zaprtih aktivistov. Konec leta 1942 in v začetku 1943 je delalo v Ljubljani ilegalno za partizanske enote 18 čevljarških delavnic, 10 krojaških delavnic, med temi je delavnica Stendal v Kodlovske ulici izdelala med drugim tudi uniforme za udarne bataljone »Toneta Tomicean«. Delovalo je še več drugih delavnic, v katerih so večinoma člani Narodne zaščite izdelovali ter popravljali vse, kar je rabila narodnoosvobodilna vojska. V Ljubljani ni bilo skoraj nobene delavnice, trgovine in podjetja, v katerem ne bi delali zaščitniki. Trgovina Franja Novaka na sedanjem Trgu revolucije je bila n. pr. glavna manufakturna trgovina za narodno zaščito v Ljubljani. Intendantu osrednjega štaba Narodne zaščite je bilo treba napisati le kratko naročilo, na katerega se je dobilo v tej trgovini blago. Tudi specialistijskih trgovin je bilo veliko, v katerih so prodajali na ponarejene nakaznice.

Narodna zaščita je imela tudi svoja skladišča sredi okupa-torjevih straž, nad katerimi so budno bdeli narodni zaščitniki, saj je takrat na splošno veljalo pravilo, da se mora vsak zaščitnik obleči in oborožiti za odhod v partizane. Če si imela na razpolago vagono in druga prevozna sredstva, pa so blago vozili iz Ljubljane do partizanskih enot. Ogromne zasluge je imel pri tem delu železničarski bataljon Narodne zaščite.

Patruja Ljudske milice s svojimi zvestimi spremljevalci — psi

Pregledi Narodne zaščite ob varstvu italijanskih straž

Vse enote so bile vojaško organizirane in je v njih vladala zgleđna disciplina. Desetine in celo čete so se pogostokrat ilegalno sestajale. Na teh sestankih so največkrat razpravljali o političnem položaju, pripravljali razne akcije in naloge, se urili v ravnanju z orožjem itd. Mnoge desetine so na primer organizirale kar posebne tečaje za vse zaščitnike. Od časa do časa so komandirji enot odredili celo posebne preglede, ki so bili tudi neke vrste poskusne mobilizacije, obenem pa najboljše merilo discipliniranosti in resnosti zaščitnikov. Ob teh pregledih je komandant bataljona ali komandir čete odredil, da bo ob določenem času pregled čete. V dveh, treh urah so za pregled vedeli že vsi zaščitniki, čeprav so bili na najrazličnejših krajih in čeprav je bilo mesto polno policijskih agentov. V določen uri so nato vsi šli mimo nekega objekta ali po neki poti, mimo straž bajonetov ter kopice policijskih agentov.

V prvih mesecih 1943. leta je bilo v sami Ljubljani, kljub odhodu mnogih članov Narodne zaščite v partizane, že nad 3500 zaprišeženih in strogo vojaško organiziranih zaščitnikov. Razen teh pa je bilo še okrog 20.000 ljudi, žena, mladincev in starejših moških, ki so ostali v Ljubljani in delali kot narodni zaščitniki. Zaprišeženi zaščitniki so bili razvrščeni v

Pomoč partizanskim enotam

Velikansko pomoč je nudila borbena Ljubljana partizanskim enotam. Saj je bilo takrat mesto pravo skladišče in

rodni zaščitniki, ki so opozorili na nevarnost partizansko četo, sami pa so na terenu Hrusevje - Gaberje - Hrastnica napadli italijanske kolone. Po nekaki borbi so se zaščitniki umaknili z dvema mrtvici, Italijanom pa je padlo 150 s tenenjem na četu.

Kupčija z italijanskim intendantom

Svojevredni podvig je napravil tudi intendant Narodne zaščite za Ljubljano Tone Tomon. Po italijanskem krojaču v Siski je prišel v stik z vplivnejšim italijanskim intendantom, ki je bil pripravljen za denar storiti vse. Najprej je prodal Narodni zaščiti 16 za bove golzarice, pozneje pa še večje količine pušk. Kamion pušk so Italijani naložili v artilerijski kasarni in jih odpe-

oem bataljonov, ki so imeli po 3 do 4 čete, te po 3 do 4 vode, ti pa po več desetih. Osrednji štab Narodne zaščite za Ljubljano sta v tem času vodila komandant narodni heroj Franc Stadler-Egon in komisar Ivo Levstik-Ozbe. Največ je bil ta štab vezan preko poverjenstva CK KPS in okrožnega komiteja KPS na Glavni štab NOV in POS. Od junija 1943 dalje je bil komandant Narodne zaščite za Ljubljano Anton Cerinvec-Tomič.

to odgovarjati. Zato bi se ta vprašanja morala s terena samega postavljati in zahtevati tudi pojasnila, da bi lahko res neposredno reagirali in preprečili, da bi se te stvari kakor koli nacionalistično tolmučale. Vedeti moramo, da je na primer gleichenberški sporazum privedel celo do tega, da je demokratično socialistično slovensko gibanje na Korškem zavelo glede na ta vprašanja precej čudno stališče, ki kaže, da stvari ne razume in da se pravzaprav tega sporazumevanja boji. Zavzelo je stališče, ki pomeni v bistvu nasedanje politični nacionalistične klerikalne reakcije v Avstriji, v bistvu pa nasedanje Tischerjevi liniji, ki je na Korškem razglasil gesto, da je bilo za slovensko manjšino vedno slabo takrat, kadar so bili odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo dobri. To je tipično nacionalistično gesto, ki skuša zanašati zmelo med našo narodno manjšino, češ da se pri nas v odnosu do stare Jugoslavije ni nič spremenilo. To je gesto, ki razširja teorijo, da pomenijo razgovori in sporazumi Jugoslavije s sosednimi državami trgovanje z našimi narod. Interesi Proti tem gestom se vedva ne moremo dovolj močno boriti, če smo v defenzivi in imajo ta gesta svoj odmev tudi pri nas. Vem, da imamo celo nekaj ljudi, ki so tudi pri nas tolmučali na ta način razgovore med Avstrijo in Jugoslavijo in ki tudi pri nas tako gledajo na ta problem in ki celo izeejo zveze, potujejo na Korosko in tam v bistvu podpirajo to Tischerjevo tezo. Iz tega se vidi, da moramo o teh vprašanjih resno razmišljati in dnevno razpravljati o tej naši zunanji politiki, ker je naša zunanja politika neposreden izraz naše notranje politike.

S tega stališča moramo nekoliko spreminiti svoj odnos tudi do vprašanja Trsta in moramo tudi tu jasno čutiti, da je vprašanje Trsta, predvsem vprašanje razvijanja socialističnih sil v Trstu samem. To pa je obenem

oem bataljonov, ki so imeli po 3 do 4 čete, te po 3 do 4 vode, ti pa po več desetih. Osrednji štab Narodne zaščite za Ljubljano sta v tem času vodila komandant narodni heroj Franc Stadler-Egon in komisar Ivo Levstik-Ozbe. Največ je bil ta štab vezan preko poverjenstva CK KPS in okrožnega komiteja KPS na Glavni štab NOV in POS. Od junija 1943 dalje je bil komandant Narodne zaščite za Ljubljano Anton Cerinvec-Tomič.

to odgovarjati. Zato bi se ta vprašanja morala s terena samega postavljati in zahtevati tudi pojasnila, da bi lahko res neposredno reagirali in preprečili, da bi se te stvari kakor koli nacionalistično tolmučale. Vedeti moramo, da je na primer gleichenberški sporazum privedel celo do tega, da je demokratično socialistično slovensko gibanje na Korškem zavelo glede na ta vprašanja precej čudno stališče, ki kaže, da stvari ne razume in da se pravzaprav tega sporazumevanja boji. Zavzelo je stališče, ki pomeni v bistvu nasedanje politični nacionalistične klerikalne reakcije v Avstriji, v bistvu pa nasedanje Tischerjevi liniji, ki je na Korškem razglasil gesto, da je bilo za slovensko manjšino vedno slabo takrat, kadar so bili odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo dobri. To je tipično nacionalistično gesto, ki skuša zanašati zmelo med našo narodno manjšino, češ da se pri nas v odnosu do stare Jugoslavije ni nič spremenilo. To je gesto, ki razširja teorijo, da pomenijo razgovori in sporazumi Jugoslavije s sosednimi državami trgovanje z našimi narod. Interesi Proti tem gestom se vedva ne moremo dovolj močno boriti, če smo v defenzivi in imajo ta gesta svoj odmev tudi pri nas. Vem, da imamo celo nekaj ljudi, ki so tudi pri nas tolmučali na ta način razgovore med Avstrijo in Jugoslavijo in ki tudi pri nas tako gledajo na ta problem in ki celo izeejo zveze, potujejo na Korosko in tam v bistvu podpirajo to Tischerjevo tezo. Iz tega se vidi, da moramo o teh vprašanjih resno razmišljati in dnevno razpravljati o tej naši zunanji politiki, ker je naša zunanja politika neposreden izraz naše notranje politike.

S tega stališča moramo nekoliko spreminiti svoj odnos tudi do vprašanja Trsta in moramo tudi tu jasno čutiti, da je vprašanje Trsta, predvsem vprašanje razvijanja socialističnih sil v Trstu samem. To pa je obenem

oem bataljonov, ki so imeli po 3 do 4 čete, te po 3 do 4 vode, ti pa po več desetih. Osrednji štab Narodne zaščite za Ljubljano sta v tem času vodila komandant narodni heroj Franc Stadler-Egon in komisar Ivo Levstik-Ozbe. Največ je bil ta štab vezan preko poverjenstva CK KPS in okrožnega komiteja KPS na Glavni štab NOV in POS. Od junija 1943 dalje je bil komandant Narodne zaščite za Ljubljano Anton Cerinvec-Tomič.

to odgovarjati. Zato bi se ta vprašanja morala s terena samega postavljati in zahtevati tudi pojasnila, da bi lahko res neposredno reagirali in preprečili, da bi se te stvari kakor koli nacionalistično tolmučale. Vedeti moramo, da je na primer gleichenberški sporazum privedel celo do tega, da je demokratično socialistično slovensko gibanje na Korškem zavelo glede na ta vprašanja precej čudno stališče, ki kaže, da stvari ne razume in da se pravzaprav tega sporazumevanja boji. Zavzelo je stališče, ki pomeni v bistvu nasedanje politični nacionalistične klerikalne reakcije v Avstriji, v bistvu pa nasedanje Tischerjevi liniji, ki je na Korškem razglasil gesto, da je bilo za slovensko manjšino vedno slabo takrat, kadar so bili odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo dobri. To je tipično nacionalistično gesto, ki skuša zanašati zmelo med našo narodno manjšino, češ da se pri nas v odnosu do stare Jugoslavije ni nič spremenilo. To je gesto, ki razširja teorijo, da pomenijo razgovori in sporazumi Jugoslavije s sosednimi državami trgovanje z našimi narod. Interesi Proti tem gestom se vedva ne moremo dovolj močno boriti, če smo v defenzivi in imajo ta gesta svoj odmev tudi pri nas. Vem, da imamo celo nekaj ljudi, ki so tudi pri nas tolmučali na ta način razgovore med Avstrijo in Jugoslavijo in ki tudi pri nas tako gledajo na ta problem in ki celo izeejo zveze, potujejo na Korosko in tam v bistvu podpirajo to Tischerjevo tezo. Iz tega se vidi, da moramo o teh vprašanjih resno razmišljati in dnevno razpravljati o tej naši zunanji politiki, ker je naša zunanja politika neposreden izraz naše notranje politike.

S tega stališča moramo nekoliko spreminiti svoj odnos tudi do vprašanja Trsta in moramo tudi tu jasno čutiti, da je vprašanje Trsta, predvsem vprašanje razvijanja socialističnih sil v Trstu samem. To pa je obenem

Okrajni ljudski odbor Maribor okolica v borbi proti posledicam suše

Nepravilčno naraščanje cen kmetijskih pridelkov

V torek je bila v Mariboru 5. redna seja Okrajnega ljudskega odbora Maribor-okolica, na kateri so razpravljali o najvažnejših gospodarskih in upravnopolitičnih vprašanih okraja. Iz poročila predsednika gospodarskega sveta tov. Ivana Filipiča je bilo razvidno, da občinski ljudski odbori v mariborski okolici niso dovolj spremljali našega gotovinskega stanja in povečanja obkopa denarja na podeželju. Vzrok za to je v veliki meri v napačnem posledicah suše, in toče, ki pa v tem okraju nista prizadele niti ene občine tako občno, kakor so bili prizadele kraji v Halozah, Prekmurju in še ponekod v Sloveniji oz. Jugoslaviji.

Povprečno je suša zmanjšala v mariborskem okoliškem okraju kmetijsko proizvodnjo za 20%. Vendar je treba poudariti, da je nekoliko bolj prizadela suša le nekatere občine, medtem ko v mnogih občinah o suši sploh ne moremo govoriti. Navzlic temu, da po suši in točji povzročena škoda vendarle ni tako velika, kakor je bilo videti v avgustu, so cene v tem mesecu začele rasti ter so do oktobra narasle tako, da so pri okrajnih in občinskih ljudskih odborih prisiljeni razpravljati o tem področju ne ter za izboljšanje ogorčene gotovinskega stanja sprejemati tudi primerne ukrepe. Tako so cene jabolkom narasle od 6 din na povprečno 16 din za kg, cena vinskemu moštu od lanskih 30 din na 66 din za liter letos, čeprav je pridelok manjši od lanskega le za okrog 30%. Najbolj nepravilčno je dvigovanje cen krompirja, ki je nekaj časa stal pri proizvajalcu od 18 do 20 din in ga danes odkupujejo zadruga po 16 in 17 din za kg. Te zvišane cene so povzročile, da je odteklo zelo mnogo denarja na podeželje, bankam pa primanjkuje gotovina za izplačilo plač delovnih kolektivom, ki so redno izpolnjevali svoje obveznosti do družbenega plana ter so do 1. septembra vplačali že 77% predpisane akumulacije. Samo Narodna banka v Mariboru je imela od 1. do 10. oktobra na svojem področju okrog 25 milijonov din več izplačil kot vplačil in teh 25 milijonov je ostalo zaradi povečanih odkupov ter višjih cen po večini pri kmetih. In koliko so dobili kmetje denarja, ki ga banka niti ni mogla evidentirati! Saj je v istem razdobju dobila banka le nekaj nad 1.500.000 din vplačil kmečkih davkov. Po precej točni oceni bodo dobili kmetje v prihodnjih dveh mesecih za svoje pridelke po sedanjih cenah še okrog 170 milijonov din. Razen tega dobijo kmetje v okraju po 7 do 8 milijonov din na mesec za mleko in od 10 do 12 milijonov din za živino, kar pomeni, da bodo dobili samo kmetje okoliškega okraja za svoje pridelke do konca leta okrog 260 milijonov din. Davka je bilo pobrane v septembru in oktobru samo 18 milijonov din. 4. akontacija pa znaša po zvišanju, o katerem so razpravljali na seji, 91 milijonov din. Medtem ko nekateri kmetje zaradi suše res nimajo kaj prodati, so drugi pridelali več: zato mislijo, da jim niti ni potrebno prodajati sedaj, temveč čakajo na višje cene, ki jih ob sedanjem stanju pričakujejo. Na področju kmetijskih združenj v Lenartu in Gradišču držijo na zalogi sadje predvsem večji kmetje, po ukinitvi davka na promet proizvodov pa predelujejo večje količine sadja tudi v sadjavec. V Rušah pridelke krompirja ni slab, vendar ga je zadruga morala iti odkupovat na zadrugne niže, da za je lahko prodala delavcem, ki so čakali nani. Kmetje pa so medtem svoj pridelke spravljali v klet. K temu, da so narasle cene krompirja v enem tednu za 6 din bil

tudi nadaljnje dvigovanje cen, saj bo zaradi večjih potreb po denarju večja ponudba blaga. Vendar nekateri občinski ljudski odbori tega ukrepa ne razumejo ali ga nečejo razumeti in ga tudi davkoplačevalcem ne tolmačijo, kakor bi bilo prav. Razlika v dohodnini, ki znaša po novem ukrepu v okraju 14 milijonov din, ni tolikšna, da bi občinski ljudski odbori ne bi mogli razdeliti prvenstveno med tiste večje in srednje kmete, ki so imeli sorazmerno visoke dohodke. Dobro so razdelili davke v Malečniku, kjer so upoštevali gospodarsko moč posameznih kmetovalcev, slabše pa v Ščavnici in še nekaterih drugih občinskih odborih. Medtem ko je mali kmet v primeru z večjimi dokaj visoko obdavčen, bo razlika primerno obremenila tudi kmete 6. skupine.

Prvi sestanek kemikov FLRJ

Zagreb, 17. okt. Prvi sestanek kemikov FLRJ, s katerim je bil hkrati povezan prvi kongres kemikov LR Hrvatske, je danes končal svoje delo. Dopoldne so bila še predavanja in referati v sekciji za organizacijske in učne probleme, popoldne pa je imel zadnje predavanje o organizaciji znanstvenega dela prof. Lavoslav Ružička, nosilec Nobelove nagrade. Zatem sta bila prečitana še dva referata in sicer referat prof. Težaka o organizaciji kemikov v Jugoslaviji in referat inž. Dugoševića o organizaciji kemije in tehnologije v Jugoslaviji. S tem je bil izrpan dnevni red, ki je

Zanimiva razsodba arbitraže

Pod prvim pritiskom spomladanskega snega se je v vasi Radomlje porušila streha še nedokončanega zadrugnega doma, ki je v surovem stanju prezimil. Brez snega bi se to dogodilo ob kakih drugih prilikah, kar bi verjetno terjalo tudi človeške žrtve. Tako pa je sneg preprečil hujšo nesrečo in ni dopustil sovraženemu veselju, »da bi se jim podrla na glavo«.

Bralec je gotovo zaslutil, da mora vzrok ležati nekje drugje. To so ugotovile tudi številne komisije, ki so pregledovale ruševine. Kljub medsebojnim protislovljem, o katerih bomo posebej govorili, v bistvu vse komisije ugotavljajo, da je škoda nastala kot posledica slabe izvedbe in povezave strešnega stola. Cisto logično bi potem človek zaključil, da je za škodo odgovoren tisti, ki je izdelal strešni stol. Tako so mislili tudi zadrugarji iz Radomelj in vložili tožbo za odškodnino proti podjetju »Slovenija-cest«, ki je

Novi vzorci in izdelki na razstavi mode v Ljubljani

Včeraj so odprli v prostorih kavarnar »Emona« razstavo mode. Namen razstave je, seznaniti potrošnike s kvaliteto in izborom izdelkov, s katerimi razpolagajo ljubljanska trgovska podjetja »Usnje«, »Tkanina«, »Izbrava«, »Drogerija« in »Delikatosa«.

Razstavo je otvoril direktor trgovskega podjetja »Usnje« to-

in povpraševanjem terjajo od naših trgovskih in industrijskih podjetij, da prodajajo oziroma proizvajajo vedno boljše, kvalitetnejše blago in to v količinah, ki jih naš trg zahteva.

Celotno razstavo je okusno uredilo podjetje »Aranžera«, skupaj z aranžirji razstavjalcev. Trgovsko podjetje »Usnje« razstavlja vse vrste čevljev in

dele čevljev razstavljajo podjetja »Luxora«, »Elita«, »Zarja« in »Astra«.

Posebej je razstavljena moška moda. Tu so razstavljene torbice »Safiana«, pripravne za službena in druga potovanja, kravatne tovarne »Svilanite« iz Kamnika, vse vrste letnega in zimskega blaga za obleke in plašče ter razne toaletne potreb-

Na razstavi mode v Ljubljani razstavlja trgovsko podjetje »Usnje« med drugim izdelke tovarne »Toko« iz Domžal, ki so dobili visoko priznanje tudi na inozemskih trgih

variš Bukovec, ki je po pozdravu vseh navzočih poudaril pomen te razstave. Razstava je odraz dela in naporov naših delovnih kolektivov, ki delajo v tovrstni industriji in ki dajejo našim potrošnikom kvalitetno dovršene izdelke. Obenem pa je to tudi uspeh naših potrošnikov, ki s svojimi zahtevami

usnjene galanterije. Tu je treba predvsem omeniti otroške škorenjčke od številke 22 dalje, ženske škornje, obložene z ovcjo kožo, izdelane lepo in trpežno izdelane gozdarje, ki so vzbujali letos veliko zanimanje tujih turistov, in kompletne garniture za ženske: torbice, rokavice in pas. Sodobne mo-

delne kakor pribori za britje, kolonska voda itd.

Posebej so razstavljene novosti 1952/53, kjer se posebej nastopa s svojimi izdelki naša tekstilna industrija z modernimi vzorci blaga, tovarna »Toko« z usnjenimi izdelki ter čevljska obrt in industrija s sodobnimi modeli čevljev za vse potrebe. Tu so tudi razstavljene lične ženske bluze z vezennimi narodnimi motivi. Med novosti spada tudi kolonska voda »Crna mačka«, ki je bila še pred nedavnim povsod tako iskana, katere proizvodnjo pa je pred nedavnim osvojilo podjetje »Balkana« v Beogradu. Nove vzorce ženskih jopic, ki so jih razstavila trgovska podjetja, so delo podjetja »Emona« in državnega obrtnega mojstra Slave Rozman.

Trgovsko podjetje »Delikatosa« razstavlja poleg najkvalitetnejših likerjev, aperitivov in raznih izdelkov naše živilske industrije tudi novost: hladno kuhinjo ali bife, ki so ga uvedla podjetja »Delikatosa« in Miklošičevi 8, Titovi 2 in Nazorjevi 3.

mogoče rešitev opravičila. Arbitražo namreč meni, da je zadruga kriva zato, ker ni nabavila in pripravila detajlnih poljskih načrtov, kakor zahtevajo predpisi, ki so izšli leto dni potem, ko je zadruga dom prišla graditi. Toda zadrugarji niso gradili na divje. Nasprotno: storili so vse, kar se je v času, ko so z gradbo pričeli, od njih zahtevalo. Imeli so načrte, na temelju katerih so dobili gradbeno dovoljenje od takratne republiške »Uprave za gradnjo zadrugnih domov in od okrajnega ljudskega odbora v Kamniku. Če danes strokovnjaki trdijo, da tako izdelani načrti ne ustrezajo zahtevam, pač ne morejo biti za to krivi zadruga in zadrugarji, če so na temelju predloženih načrtov dobili vsa potrebna dovoljenja in jih niti gradbeno inspekcija, niti kak drug oblastveni organ ni opozoril na taka pomanjkljivosti. Narobe pa naj bi podjetje, ki je na temelju tako pomanjkljivih načrtov delo prevzelo in opravilo, ne zadela nobena krivda, čeprav bi po našem mišljenju moralo za take stvari v večji meri odgovarjati, ker ima pač strokovnjake, ki bi kot taki morali bolje poznati v njihovi

stroki veljavne predpise, kakor zadrugarji.

Arbitražo dalje meni, da je zadruga kriva, ker je izvedbo ostrejša ni dala podjetju na razpolago ustreznega materiala. (Pri tem nihče ni zanikal, da je zadruga dala na razpolago tak material, kakor ga je podjetje zahtevalo oziroma kakor material, s katerim se je podjetje strinjalo.) Podjetje pa, ki je tak neustrežajoči material vgradilo, naj zopet ne nosi nobene odgovornosti. Zelo verjetno je, da so zadrugarji sklenili, oddati izdelavo ostrejša nekemu podjetju zato, ker sami niso bili za to strokovno dovolj sposobni, in da pri tem niso niti pomislili na to, da nosijo tudi potem, ko so se s podjetjem pogodili za delo, odgovornost za kvaliteto izvršitve tega dela.

Arbitražo nadalje meni, da je zadruga kriva, ker je pokrtil zadrugni dom, ki bi bil moral dobiti po načrtu salonitno streho, z opeko. Vsak navaden državljan pri nas ve, da je treba ostrejši, ki naj bi bilo krito s salonitom, drugače pripraviti, kakor pa ostrejši, ki naj bo pokrito z opeko. V našem primeru je podjetje ostrejši pripravilo

Vključevanje vajencev v obrt podaljšano do 1. marca 1953

Ze v začetku septembra smo ob izidu novih predpisov o vključevanju vajencev v obrt opozorili na to, da bodo ljudski odbori morali čim prej izdati posameznim obrtnikom ustrezne odločbe, če bodo hoteli opraviti svojo nalogo v predpisanim roku (do 30. septembra). Ker se je kmalu pokazalo, da to iz raznih razlogov ni mogoče, je Svet vlade LRS na ljudsko zdravstvo in socialno politiko v sporazumu s Svetom za prosveto in kulturo in Gospodarskim svetom LRS odločil, da se vajenci letnika 1952-53 izjemoma vključijo tudi izven razdobja 1. junij - 30. septembra, in sicer najdlje do 1. marca 1953. Tem vajencem se izjemoma učna doba šteje od dneva sprejema, medtem ko v času med 1. marcem in 1. junijem 1953 vajencev ne bodo sprejemali in tudi ne priznali. Mladinci, ki bodo sprejeti v uk do 1. marca 1953., bodo razporejeni v vajeenske šole s strnjanim tromeščnim poukom, ki traja od 1. aprila do 30. junija.

Obrtni obrati vseh sektorjev naj takoj sami sprejmejo vajence v uk, ne da bi čakali na odločbo. Obrati naj javijo potrebo po vajencih biroju za posredovanje dela. Prav tako naj se mladinci in mladinke prijavijo biroju za posredovanje dela, ki jih bo obvestil o tem, kakšne so možnosti za učenje v posameznih poklicih. Biro bo lahko posredoval pri sprejemanju vajencev samo, če bodo obrati disciplinirani in prijavljali potrebo. V praksi se je namreč pokazalo, da ima posredovalnica n. pr. v Ljubljani veliko število prijavljene mladine, ki je ne ve kam napotiti, ker ji obrati ne prijavljajo svojih potreb.

Pri sprejemanju vajencev v uk naj dajo obrtni obrati prednost vojnim sirotam, ki so med vojno izgubili starše, ali so kakorkoli pod skrbitvijo. Tako se bomo vsaj delno oddolžili otrokom, katerih starši so dali vse za našo osvoboditev. Za take otroke se predpisana šolska predizobrazba ne bo dosledno izvajala. Da pa bodo lahko sledili pouku v šoli, je potrebno, da imajo z njimi več potrpljenja in razumevanja tako predavatelji na šoli, kakor mojstri v delavnici.

Važen posvet elektrotehniških strokovnjakov v Mariboru

Maribor, 18. oktobra. Danes se je začelo v Mariboru posvetovanje projektantov elektroenergetičnih naprav. Posvetovanje, ki ga je organiziral »Elektroprojekt« Ljubljana, se udeležujejo zastopniki »Energoprojekta« Srbije ter »Elektroprojekta« Hrvatske, Makedonije, Bosne in Hercegovine ter Slovenije.

Posvetovanje je začel inž. Ve. Koslav Korčec, direktor »Elektroprojekta« Ljubljana, in poudaril, da prireajo takšna posvetovanja vedno v drugih krajih, tako da bi naši strokovnjaki v tovrstnih razgovorih lahko čim bolj izmenjali svoje izkušnje pri gradnji novih hidroelektrarn v naši državi. Zatem je podpredsednik MLO Maribor tov. Tone Bole pozdravil udeležence in jim želel, da bi se v Mariboru prijetno počutili in da bi konferenca utrdila bratsko povezanost in sodelovanje jugoslovanskih strokovnjakov. Pri prvi točki dnevnega reda je glavni projektant hidrocentrale Mavrovo inž. Branislav Sobanović poročal o vsebini idejnih in glavnih projektov za hidroelektrarne. Referat o termoelektrarnah je imel inženir Pavle Gasparin iz Sarajeva, o transformatorskih postajah je govoril tehnik Anton Gradišek iz Ljubljane, o daljnogledu pa inženirski strokovnjaki iz Maribora. V razpravi so udeleženci podrobno obravnavali

V letošnjem letu se vključevanje vajencev ni tako uspešno vršilo kot v preteklih letih. To velja tudi za obrate socialističnega sektorja, ki so v preteklih letih pokazali mnogo razumevanja, saj so pogosto sprejeli več vajencev, kakor so imeli kvoti, ficirane delovne sile. Spričo prehoda v novi gospodarski sistem, predpisanih visokih nagrad za vajence, ki so bile do nedavnega v veljavi, in visokih dajatev za socialno zavarovanje, pa so se zadnji čas na vso moč branili vajencev. Te ovire so sedaj odstranjene, nagrade vajencev so znatno nižje, prispevek za socialno zavarovanje pa znaša le 10% od nagrade, vtem ko je znašal ta prispevek po prejšnjih predpisih 45%.

Ostala pa je še ena ovira, ki slabo vpliva na sprejem vajencev. Obrati se nikakor ne mo-

Hitrejše popravilo oceanskih ladij prihrani dragocene devize

Delavci ladjedelnice »Vicko Krstulović« v Splitu so letos generalno popravili tri naše kooceanske ladje, in sicer »Prenja«, »Vise« ter »Ljubljana«.

V kratkem bodo začeli generalno popravilo skoraj vsake oceanske ladje »Bosna«. Medtem ko je poprej trajalo generalno popravilo velike prekomorske oceanske ladje 4 do 6 mesecev in so mogli v enem letu popraviti največ tri ladje, so sedaj z boljše organizacijo dela in modernizacijo naprav to delo tako pospešili, da traja generalno popravilo takega prekomorskega velikanja samo 2 meseca. Zatrjujejo pa, da bodo v kratkem ta rok še zmanjšali, tako da bo vsaka taka ladja generalno popravljena in popravljena v 4 do 6 tednih. Ta napredek delovnega kolektiva ladjedelnice »Vicko Krstulović« pomeni veliko korist za naše pomorsko gospodarstvo. Treba je namreč pomisliti, da pomeni v dobi glavne konjunkturo vsak dan, ki ga mora prekomorska ladja prebiti v popravilu v ladjedelnici, dnevno izgubo 100.000 deviznih dinarjev. To pomeni, da so delavci ladjedelnice s tem, da so

zmanjšali rok popravila od 6 mesecev na 2 meseca, prihranili pri vsaki naši oceanski ladji okrog 6 milijonov deviznih dinarjev.

Gospodarski svet zvezne vlade je sprejel predlog družbenega plana za leto 1953

V četrtek je bila v Beogradu seja Gospodarskega sveta zvezne vlade, kateri so prisostvovali tudi predsedniki republiških gospodarskih svetov. Na dnevnem redu je bil predlog družbenega plana za l. 1953, ki je bil sprejet, potem ko so bile izvršene nekatere spremembe. Predlog je bil dostavljen zvezni vladi, ki bo o njem sprejela končen sklep in ga nato dala v javno razpravo.

Gospodarski svet je razpravljal tudi o ukrepih proti posledicam suše.

V Jugoslaviji je bilo letos 80.000 turistov iz inozemstva

Beograd, 18. okt. V letošnji turistični sezoni je obiskalo Jugoslavijo okrog 80.000 tujih turistov, več kot do sedaj v kateri koli sezoni po vojni.

Po podatkih »Putnika« je bilo največ turistov iz Avstrije, Francije in Zahodne Nemčije. Inozemski turisti so prihajali v glavnem v turistične kraje na Primorju in v Dalmaciji. Največ turistov je prihajalo v Dubrovnik in okolico, Opatjevo, Split, Bleč, Crikvenico, Rab, Makarsko in Plitvička jezera.

V prihodnji turistični sezoni pričakujejo še večji obisk inozemskih turistov. Zelo se zanimajo za naše turistične kraje v ZDA, v Skandinavskih državah in Zahodni Nemčiji.

Tretji kongres inženirjev in tehnikov Jugoslavije

Beograd, 18. oktobra. Tretji kongres inženirjev in tehnikov Jugoslavije bo od 21. do 23. novembra v Beogradu. Kongres bo pregledal dosedanje uspehe Društva inženirjev in tehnikov ter sprejel sklepe o bodočem delu strokovnih zvez, Zveze inženirjev in tehnikov in društev,

sveta, kulture in prosvete ter za splošno komunalno dejavnost.

Za bližnje volitve v mestni ljudski odbor so določili 60 volilnih enot za 60 odbornikov, medtem ko bodo v zbor proizvajalcev izvolili 43 članov in sicer 39 iz industrije ter po enega iz obrti, gostinstva, trgovine, državnih posestev in kmečkih delovnih združenj.

Tretji kongres inženirjev in tehnikov Jugoslavije

Beograd, 18. oktobra. Tretji kongres inženirjev in tehnikov Jugoslavije bo od 21. do 23. novembra v Beogradu. Kongres bo pregledal dosedanje uspehe Društva inženirjev in tehnikov ter sprejel sklepe o bodočem delu strokovnih zvez, Zveze inženirjev in tehnikov in društev,

sploh ni pregledala načrtov in niti enkrat ni bila na samem stavbišču.

Kljub vsem tem dejstvom pa leži po mišljenju arbitraže glavna krivda za škodo na preprosti ljuheh-zadrugarjih, ki so si po svojih močeh prizadevali, da bi čim prej dokončali svoj dom, manjši, lahko rečemo neznan del (posebno v denarju, saj ne znaša niti 10% od celotne škode) pa podjetje, ki se strokovno bavi s takimi deli in ki ima za taka dela strokovno šolan kader.

Tu smo prišli do sredine problema, do vprašanja strokovne odgovornosti in obsega te odgovornosti. To, da se kdo birokratsko-formalistično sklicuje na predpise, ki so izšli leto dni kasneje, kakor so zadrugarji začeli svojo akcijo, ne more opravičiti nepravilnosti pri ocenitvi obsega odgovornosti obeh strank. Mislimo, da ni to prvi primer, ko se laik v pogledu odgovornosti postavlja v isto vrsto s strokovnjakom, in prav zaradi tega postavljamo pred javnost to vprašanje sodne prakse, ki gotovo ne zadovoljuje sedanje pravne čute. Drugačnja je situacija, če si stojita nasproti po strokovnosti dva enakovred-

Mozartov „Beg iz Seraja“ v ljubljanski Operi

25-letni W. A. Mozart se je leta 1781. odločil za svobodno umetniški poklic. Veliki uspeh opere Idomeno v Münchenu in spor s salzburškimi nadškofom — dotodanjim njegovim delodajalcem, ga je sili v tako odločitve. Pet let je vrtal v tem za takratne čase nenavadnem poklicu in prvi plod te »zlate svobode« je bila opera »Beg iz Seraja«.

Ze kot deček je Mozart spoznal na potovanju v Italijo prvine opere buffe. Na potovanju po Nemčiji se je bil seznanil s smernicami münchenske simfonične glasbe. Obvladal je Gluckove operne reforme in niso mu bila tuja stremjenja francoske opere comique iz Pariza. Sedaj se je na Dunaju njegova pozornost ponovno obrnila k nemški spevoigrni, ki ji je že kot deček poklonil svojo mladostno opero Bastien in Bastienne. V svoji zreli ustvarjalni dobi pa je hotel napisati umetnino, v kateri ne bi popolnoma prevladovala glasba, niti le odsko delo, av katerem je načrt dejanja dobro izdelana, ampak opero, v kateri bi bil skladatelj v stanju tudi sam nekaj svojega dodati. Če bi bil imel Mozart takrat pri roki svojega poznejšega izvrstnega libretista Lorenza da Ponte, bi bila končna izdelava prav gotovo učinkovitejša, kot jo kaže današnja uprizoritev »Konstancie in Belmonteja« ali »Bega iz Seraja«, čeprav je vrstni del glasbenih točk že nekoliko premehen.

Dandanes imamo pri poslušanju Bega iz Seraja v glavnem vti, kot bi bila služila Mozartu vsa snov te opere le kot opora za zapredanje svojih bogatih, pretežno lirskih glasbenih zamisli. Predstavlja namreč uravnotežen niz zaključnih arij in pesmi, dvosplovov in ansamblov, ki jih prekrija po načelu spevoigrne govornice besedišč kot namdestilje za komponirani recitativ. Vsak tak zaključni spev pa kaže enotno razpoloženje in enotno glasbeno tematiko. Dramatičnega elementa ne prinaša glasba, temveč odsko situacija. Pač pa glasba izredno tenkočutno karakterizira junake z bogatimi izlivi sedaj nežnega čustva, nato hudomušne šegavosti. Predaleč bi vodila analiza vseh slogovnih sestavin, ki jih Beg iz Seraja v glasbenem pogledu vsebuje. Ze kmalu po svojem nastanku je postala priljubljena pri dunajskem občinstvu, ki je v eksotiki snovi (godi se na Turškem) našla vzpodbudo in uteho za svojo domišljijo. Saj je bil prav Dunaj v turških vojnah preteklih stoletij središče političnega, vojaškega in kulturnega trenja in je živ odnos do teh vprašanj živel med tedanjimi avstrijskimi narodi. Da pa je Beg iz Seraja tudi še pri nedavni ljubljanski premieri 1. okt. ogrel, je pač zasluga njegovega mojstrskega glasbenega izraza in uspešne uprizoritve. S to predstavo je opera hkrati otvorila svojo letošnjo sezono 1952/53.

Zunanji uspeh Bega iz Seraja zavisi od njegove režije in sposobnih nosilcev glavnih vlog. Dejanje je dokaj statično, brez poslednje dramatične napetosti in večjih dinamičnih prelivov. Treba je najti primerno razgibanost in igralski izraz v posameznih pevskih točkah pa pravilno povezavo med njimi. Hinko Leskovec je zelo izdatno poživil tok dejanja. Dajal je ponekod gibanje oseb na odru močan poudarek, ne vedno v korist igralskega oblikovanja vsako kratne muzikalne vsebine. Druge pa mu je uspelo osredotočiti ves igralski izraz okoli glasbenih značilnosti pevске vloge. V tem je prednjačil zlasti izborni lik Konstancie. Vsem vlogam, ki jim je že Mozart dal jasen in značilen glasbeni pečat, je vili odgovorjajoči temperament v drži in igri. Tako se nam Konstancie predstavi kot vzor neomajne zvestobe z bogatim in prisrčnim, a obvladanim doživljanjem; Blondina kot živahno dekletje z neugnanim temperamentom; Konstančin partner Belmonte kot neustrašni, vznemirjen in uglajno vzvišenost; Blondin partner Pedrillo pa kot šegav sluga, ki gre za svojega gospodarja čez drn in strn, kazoč sedaj pretiran pogum, sedaj pretiran strah. Plemenitost in moško odpoved je utelesil Selim paša, zlohotnost

pa čuvaj Osmin. Vse vloge so domala gibke in otesane, da se prijetno prilagajajo značilnim in barvitim dekoracijam, delu akad. slikarja M. Kavčiča. Ta je ustvaril v ozadiju dvorce, ospredeje pa z malenkostnimi spremembami usposablja zdaj za predvorje, sedaj zopet za stan.

Konstancie Nade Vidmarjeve je ogrela v vsakem oziru, prijetna v celoti kot v detailih. Ze v vstopni ariji (v g molu) obvlada svoj glas z tolikšnim znanjem in umetniškim okusom, da vtisne delu pravega duha.

Osmin Ladka Korošca prekipeva od razigranosti in občinstvu. Glasu se je pri premieri poznal počitek. Svežeji je, obširen in izdaten, da bi ga kazalo na mnogih mestih dinamično brzdati v korist delu in pevcu samemu. S prijetnim presenečenjem ugotavljamo, da naša opera razpolaga za to glasovno izredno obsežno vlogo še z novim zmožnim basistom D. Merlakom, ki spričo z dravega in okretnega glasu prijetne barve in spričo sproščenosti in muzikalne zanesljivosti napravlja prav ugoden vtis. Vlogo Osmine je pel že v mariborskem gledališču z velikim uspehom. Kot Belmonte je za obolelega J. Lipuškeca vskočil pri premieri in prvi prizig tenorist J. Plahuta, ki je tudi že lani pel isto vlogo v Mariboru. Bistvo se je prilagodil ljubljanskemu ansamblu in žel mnogo odobravanja. Na odru zmaguje s prodornostjo svojega svetlega glasu in svojim prikupnim nastopom. Ima zelo dober dah in izdaten obseg. Manjka mu pa še tista kultura v oblikovanju tonov, ki edina more opleniniti glas ne posebno izrazite barve in ga obarvovati vseh neprijetnih toničkih primesti. Za Plahuto pomeni pravkar absolvirana vloga Belmonteja velik uspeh, ki bi ga moral vzpodbuditi k nadaljnemu predvidnemu in vestnemu izpolnjevanju brez pretiranja. Pri drugi prizigi je isto vlogo pel J. Lipušček, čigar lah-

kotni tenor je gladko in prela pričevalno zmagal in muzikalno linijo i delikatne drobnarije svojega parta. Tudi na poudarjenih melodičnih viskih je našel primeren izraz in moč, toplino in igralski zanos. M. Patikova je vedno dobrodošla v vlogah koloraturnega značaja, ki ne se gajo v dramatičnost. Njena de-

šolski; ugaja pa njegova drža in organ. Sodelujeta še J. Pleško in P. Oblak. Uprizoritvi je dirigent B. Leskovic vili svežega poleta. Ponekod je pospešil običajni predpisni tempo. Muzikalno se je najbolj zavzel za vlogo Konstancie, pa za kvartet na kraju drugega dejanja, ki so kot izredni muzi-

kliska neprisiljenost, gibčnost in vedrost v igri in petju so osvežujoči kontrast nosilec dramatičnega izraza v klasičnih mojstrovinah. Njen partner Pedrillo je svojevrstni ostanek šaljivca iz stare italijanske komedije. Pel in igral ga je S. Banovec, ki je to izdatno, ne ba enostavno vlogo zmogel mestoma prikupno, mestoma s pretirano rutino. Njegova podoknica, središče razpeta naj bi bila prita-jena in ročeča, ali dovipna in šegava, ne pa koncertantna, ker kot taka razbilna edino dramatično napetost celega dela. Selim paša je zgolj govorna vloga. Vezana je vseskozi na umirjeno držo in redke gospodovske kretnje. Njena izrazna moč je v prepričljivosti nezvane besede. M. Gruđen je kljub zanesljivi predpripravi mestoma še

kalni biseri pri dosedanjih predstavah tako pevsko kot igralsko najbolj izstopali in bili tudi s strani orkestra deležni najbolj tenkočutne spremljave. Predstavo močno poživlja balet, ki ga je zelo dovipno in domiselno, mestoma kar groteskno, oskrbel koreograf M. Kirbos kot gost. Izposlidi si je kot baletni vložek živahni rondo alla turca iz Mozartove klavirske sonate v A duru, ki je po svoji motiviki in po svojem časovnem postanku upravičena in dobrodošla pridobitev v okviru predstave. Skromne zborovske nastope je navežal J. Hanc. Zelo živopisne in fantastične kostume so po osnutkih J. Wilfanove izdelale mariborske gledališke delavnice, ki so izdelale tudi dekoracije.

Pavel Šivic

Prva premiera v ljubljanskem Mestnem gledališču

Mestno gledališče v Ljubljani je začelo novo sezono z dramo »Nad prepadoma«, ki jo je napisal mladi hrvaški pisec Dušan Roksandić. Prevedel jo je Dušan Moravec. Režiral jo je Mirko Mahnič, sceno in kostume je zasnoval Milan Butina, igrarja pa Slavka Glavinova, Jože Lončina, Polde Dežman oziroma Jože Zupan, Miro Kopac in Janez F. Presetnik.

Ko D. Moravec v gledališkem listu piše o delu in o avtorju, najprej toži nad neproduktivnostjo slovenske dramatike in s tem zagovarja razmeroma bogat izbor hrvaških del. Tudi nam postavlja hrvaške dramatske pisce in repertoarno politiko zagrebškega gledališča na sploh za zgled ter dodaja, da je »Nad prepadoma« najboljšje odsko delo s tematiko iz zadnje vojne. Odluke drame, ki jih nastavev predvsem v splošni obliki, nam vendarle ne kažejo tolikšne superiornosti nad slovensko dramatsko tvornostjo. Mlademu avtorju moramo priznati dar, odsko spretnost in dober smisel za dramatsko zasnovno. Ne bom se ustavljal ob avtorjevih izjavah o svojem delu, ker se mi zde očitno protislovne in v tem smislu tudi v soglasju s protislovji v delu samem. Shema dramatičnega konflikta je v zamisli jasna, točna in nazorna, v literarni izvedbi, ki je močno neenakomerna, pa se zaplete, zamegli in dobi globljeco vrzeli. Avtor greši v prvi vrsti s svojo intencijo, da bi splošni, občed ljudski pomen svojih ljudi in njihovih problemov pomaziral in dokumentiral z dogajanjem v neifiksiranem, abstraktnem okolju. Nerad ponavljam staro resnico, da je vsaka resnica konkretna in da mora biti takaka tudi umetnost, ki jo išče, da se splošno manifestira samo v konkretnem. Vendar je avtor s svojim zdravim umetniškim

instinktom dovolj grešil zoper svoj namen in dovolj verno upodobil svet svojega specifičnega, regionalnega izkustva, da je svojimi dramatičnimi prepričevnostmi.

Nevarnost, da drama obvisi v zraku, se stopnjuje s protislovji v vsaki posamezni figuri. Pred težko nalogo je stala Slavka Glavinova, ki je igrala Velo. Blodna strast, ki jo veže na Benka in ki je osnovni podlogi dramskega zapleta, je zgolj racionalna predpostavka in ima v dialogu malo in nič opore. Tudi Slavka Glavinova je tej plati Velinega značaja posvetila pre malo pozornosti. Njene reakcije so medle, poleg avtorjevih krivde, ki si o svoji osrednji figuri razen njene generalne linije ni bil dovolj na jasnem in ji je pripisal vse prevče (vsekih kaj malo originalne) »literature«.

Prav tako je avtor v nadrobno stih krivičen njenemu partnerju Benku, ki niha med stičnimi intelektualcem, notornim intrigantom in zločincem ter nezanimivim historikom. Zlasti slednji noto je podčrtaval tudi njegov igralec Jože Lončina ter s tem in z drugimi napakami poneostavil njegov lik do nepomembnosti.

Polde Dežman (Jožeta Zupana) v isti vlogi nisem utegnil videti je nekoliko simbolično

in precej delikatno vlogo Martina rešil na ta način, da je njegovo človeško toplino ponazoril z navnoštvom (čemer je grešil tudi že avtor) ter s tem znatno okrnil njegov etično kvalifikacijo.

Klement in Dolinar sta kot dramatski figurji ostala v zadržku (dast sa neodhodna činitelja dramatičnega dogodka) in dve dejanji čakata, da lahko v tretjem nastopita kot eksikatorja, Pavšalne so tudi njune literarne karakteristike. Marsikatera dobre možnosti, ki leži v njuni zasnovi, avtor ni utegnil razviti in izkoristiti. Režiser Mirko Mahnič je v svojem delu pokazal premalo iznajdljivosti in prevče ležernosti. Nekoliko je razočaral zlasti po uspehih v pretekli sezoni.

Roksandićevo delo je torej problematično, vsekakor pa ima kvalitete, ki ga bodo verjetno daljša časa oddržale na repertoarju naših odrov. Dejanje kaže vrsto pristnih odskih prijemov, marsikod pa kaže pre majo avtorjevo izbiričnost in nepotrebno površnost. Kar mu obeta prihodnost, sta njegov pogum in zanos. Če bo globlje razčistil nekatere nacelne pojme in z večjo literarno pregnantnostjo, bo lahko pisal zelo uporabne drame. Prav je, da nam ga je Mestno gledališče predstavilo in verjetno zasluži več uspešne prizadevanosti, kot je je Mestno gledališče pri tem pokazalo. Tv.

Dopisi o „Svobodi“ . . .

IZ ZELENE JAME

Pre leti ni bilo okrog Zelene jame skoraj nikakega kulturno-prosvetnega delovanja, le v Novih Jaršah je KUD »Otona Zupančiča« imel agilno dramatsko družino in vztrajno, toda maloštevilno pevski zbor. Lani so igralci tega društva lepo uredili oder v dvoranah Titovega doma, ki služi sedaj v prosvetne namene tega področja. Dvorana je primerno urejena, dovolj velika, le nekaj manjših adaptacij bo še treba izvršiti.

Letos spomladaj se je KUD »Otona Zupančiča« razšel, dvorana pa je stala doslej več ali manj neizkoriščena. Zaradi tega so mnogi organizacije že sredi poletja predlagale, da se ustanovi za terene Nove Jarše, Zelene jame in Savsko kolonijo delavsko prosvetno društvo »Svoboda«. Inicijativni odbor, ki je bil izvoljen v začetku avgusta, je sedaj svoje delo končal. Na terenu in po okoliških sindikalnih podružnicah se je pripravilo že preko 200 članov, od katerih jih želi nad 30 sodelovati pri dramatiki, 25 pri pevskem zboru in okrog 30 pri folklori. Nekaj prijavi je tudi za orkester, oziroma godbo. Dramski odsek je pripravil dramo Miška Kranjca »Pot do zločina«, s katero se bo verjetno predstavil že v novembru.

To so sicer še skromni uspehi, ki bi bili lahko neprimerno večji, če bi partijske in nekatero sindikalne organizacije bolj sodelovale pri pripravljanih delih in ne bi prepuščale vsega samo iniciativnemu odboru. Človek bi skoraj sodil, da se člani teh organizacij še niso dovolj seznanili z velikimi in važnimi nalogami delavskoprosvetnih društev »Svoboda«, ki jo imajo pri prevzgoji naših delovnih ljudi. **Stefan Trobiš**

IZ KRESNIC

Tudi pri nas je želja po kulturnem udeleženstvu sprožila misel, ustanoviti delavsko kulturno prosvetno društvo »Svoboda«. 28. septembra so se zbrali Kresničani na ustanovni občni zbor. Da bi bilo delo čim bolj povezano in čim uspešnejše, se je vključil v naše društvo tudi KUD Jevnica. Na občnem zboru so njegovi člani agilno posegli v probleme nakazanega dela. Sklenili smo ustanoviti pevsko in dramsko sekcijo, ki bosta doseganje delo le nadaljevali, šahovski krožek, s pomočjo sindikalne podružnice apnenice v Kresnicah snujemo tudi manjši mladinski orkester, spomladi pa si bomo uredili teledruštvo na prostem in ustanovili tudi fizikalno sekcijo. Uredili si bomo knjižnico, ki jo bo sindikat apnenice vključil v Svobodo, katere član je postal. V teku so priprave za obnovi-

tev strelske družine. V Svobodo smo vključili tudi pionirje. Izvolili smo odbor agilnih in delovnih članov, borcev za socializem in kulturni dvig delavstva, ki bo potrpel za lev razvoj in napredek ter za dvig kulturne ravni naših delovnih ljudi. Sklenili smo krepko prijeti za delo in vključiti v naše društvo čim več članov iz vse okolice. Stopili pa bomo v stik s KUD v Ribčah in s prosvetnimi delavci v Hotiču, in tako razširili delovno področje tudi na te dve vasi ter ju vključili v naše društvo »Svoboda«. Saj so tako Jevničani kot Kresničani znani prosvetni aktivisti, zato upamo, da bo novo ustanovljeno društvo »Svoboda« kar najlepše uspevalo. V medsebojni pomoči in vztrajnem delu bomo skrbeli za politično in kulturno vzgojo zasavskega delovnega človeka.

FR. KONČIJA

S HRUŠICE PRI JESENICAH

Plakati so že par dni prej napovedovali po Hrušici kakor tudi po Jesenicah začetek sezone kulturnega dela za leto 1952/1953. Otvoritveni program je trajal dva dni, 4. in 5. novembra 1952.

Prvi večer je po pozdravu predsednika društva spregovoril nekaj besed o delu padlih kulturnih delavcev in o nalogah današnjih delavskih društev tov. Knaflič. On je tudi med zvoki državne himne razvil društveni prapor. Potem so nekateri gostje pozdravili otvoritve sezone in povedali nekaj vzpodbudnih besed. Tov. predsednik aktiva OF Hrušica je ob tej priliki nagradil najbolj delavne člane »Svobode« s knjigami. Sledila je glasbena akademija, katero je izvedel orkester, mešani in ženski pevski zbor. Program je bil dobro izveden, sumo pri pevskem zboru se je občutila rahla nesigurnost, ker so bili pevci večinoma mladi in še nimajo dovolj nastopov za seboj. Po akademiji je bil še prijeten družabni večer.

Drugi večer se je začel z recitacijo. Po govoru je bila odčitana spominška plošča vsem padlim kulturnim in fizikalnim delavcem v NOV, dramska skupina je pa izvedla Kreftova enodejansko »Izdajalec«. Spominška plošča je pritrjena v dvorani, toda samo začasno, ker je fasada kulturnega doma v zelo slabem stanju. Pri programu drugega večera bi moralo tudi teledruštvo društvo »Partizana« prispevati kakšno točko, ker je bila svečanost v čast fizikalnim delavcem. Društvo »Svoboda« bi jih lahko povabilo k sodelovanju. Dvorana je bila ota večera nabito polna. Iz tega se vidi, kolikšno zanimanje vlada med ljudmi tega kraja za kulturno

delavnost. S programom so bili na splošno zadovoljni, naravnost vznemirjeni so pa bili nad preureditvijo dvorane.

DPD »Svoboda« na Hrušici je bilo ustanovljeno s spojitvijo SKUD »Ivan Krivec« in KUD Hrušica 16. junija 1952. Novi odbor je takoj začel z delom. Postavil si je za nalogo obnovitev dvorane, kar je tudi izvršil kljub revnim sredstvom. Da bi bili stroški čim manjši, so odborniki večinoma sami delali. Toda kar je do sedaj narajenega, je bilo je najnujnejše. Treba pa je še obnoviti streho, na novo urediti oder itd. Za vsa dela je pa nujno potrebna finančna pomoč, za katero je odbor zabilil LP mestne občine Jesenice. V prlohudnih letih ima društvo namen adaptirati celotno poslopje in nekaj prizidati, ker so potrebe z vsakim letom večje. Načrti so narejeni in sestavljeni je pododbor za izvedbo tega načrta.

Nujno bi potrebovali dobrega pevovodjo, ki bi vodil moški pevski zbor blivšega SKUD »Ivan Krivec«. Prejšnjega pevovodjo je še SKUD izključil iz svojega članstva. Od takrat ta pevski zbor spi. Ker pa je bil dober zbor, je to za »Svobodo« precejšnja izguba. Lepo bi bilo, da bi pri rešitvi tega problema prisločila odboru na pomoč »Zveza Svoboda« ali LP Slovenije.

Za eno najvažnejših nalog si je odbor postavil, da mora pritegniti čim več mladine v društvo. V tem je doslej že imel uspeh, saj je obstoječi mešani pevski zbor sestavljen večinoma iz mladine, udeležuje se pa tudi pri dramski sekciji.

Za bodočo dramska sekcija je pripravila Lipahovo komedijo »Glavni dobitke«, v zamisli so tudi družabni večeri s kulturnim programom in vrsta gostovanj.

Na zaključku lahko ugotovimo, da je društvo »Svoboda« na Hrušici začelo delati s polnim poletom in da ima upanje, da se razvije v močno delavsko prosvetno društvo, ki se bo čvrsto držalo poti našega družbenega razvoja. **Rudi Kropivnik**

IZ NOVE GORICE

Pred nedavnim so v Novi Gorici na širšem posvetovalnem sestanku prosvetnih delavcev in zastopnikov množičnih organizacij sklenili razpustiti SKUD »Janko Premrl-Vojko« in ustanoviti delavsko kulturno društvo »Svoboda«. Izvolili so pripravljali odbor, ki je po več sejah in sestankih v sredo 8. t. m. sklical ustanovni občni zbor »Svobode«. Med drugimi je bil navzoč tudi predsednik Zveze »Svoboda« tov. Ivan Regent, ki je v daljšem govoru orisal

pomen ustanavljanja »Svobode« in govoril o politično-ideološki vzgoji delovnega ljudstva.

Društva z napredno socialistično miselnostjo, kakor na primer »Svoboda« v Renčah, »Ljudski odere« v Solkanu itd. so pred leti na Primorskem že obstojala. Vendar pa je bilo v težkih razmerah, v katerih so tedaj živeli Slovenci pod Italijo, njihovo delovanje sprva otežekeno, nato pa pod fašizmom popolnoma onemogočeno.

Kmalu po priključitvi Slovenije Primorja k Jugoslaviji so goriške železničarji ustanovili SKUD »Janko Premrl-Vojko«, ki si je tudi med frontovci na terenu pridobil mnogo aktivnih in podpornih članov. Društvo je bilo od vsega začetka eno najbolj agilnih na Primorskem in je doseglo mnogo lepih uspehov. Posebno se je odlikoval mladinski pevski zbor, pa tudi vsi ostali odseki so dobro delali. Ščasoma pa je delovanje društva začelo pešati, dokler ni zadnje čase skoraj popolnoma zamrlo. Se najbolj se je izkazala društvena glasbena šola in nekaj drugih odsekov. Vzrokov za društveno mrtvilo je bilo več, med katerimi ne najzadnji pomanjkanje primernih prostorov, kar je za kulturno življenje v Novi Gorici še vedno ena najbolj bolečih točk.

Upati je, da bo novo ustanovljena »Svoboda« delovala odločilen preobrat v kulturno-prosvetnem delu na tej skrajni zapadni točki naše domovine. Društvo bo imelo precej obširen teritorij in bo zajelo poleg Nove Gorice tudi železniško postajo, Kromberg, Loke in druge okoliške kraje. Tov. Regent je na ustanovnem občnem zboru poudaril pomen in namen »Svobode« in nakazal bodoče naloge, ki jih bo mogoče uspešno izvršiti le s skupnim in tesnim sodelovanjem med delavci in napredno inteligenco novogoriškega okolisa.

Josip Suligoj.

GLEDALIŠKO PISMO IZ PARIZA

Pariz, zadnje dni septembra 1952

Letne počitnice bodo v Parizu minile šele 1. oktobra in tako se bo tudi prvi dni oktobra odprlo lepo število vrat pariških gledališč. Izmed predstav predsezonskega obdobja bi kazalo omeniti samo delo znanega igrarica in režiserja Jeana de Poulaina »Kovings«, ki je doživelo v gledališču »Studio des Champs-Elysees« velik uspeh. Velika gledališča pa je v predsezoni ponovila svoja najbolj uspešna dela in uprizoritve iz lanske sezone. Tako smo videli med drugim Atelier - Théâtre Marcela Ayméa delo »La tête des autres«, v Théâtre Gramont Francisca Carcosa dramo »Jesus la caillie« in v Alineeji (kjer je toliko let snoval veliki Jouvet) Hochwäldersovo »Svece preizkušnje«.

Slavna Comédie Française bo dobila letos novega intendanta, kajti dosedanjí generalni intendant Touchard, ki mu potече v letošnji sezoni njegov mandat, se ne namerava več potegovati za dosedanje mesto, temveč se posvetiti režiji. Seveda je kandidatov za njegovo mesto lepo število, a med njimi omenjamo mnogo kritikov in pisateljev pa tudi dosedanjega voditelja francoske radiofonne službe Védmira Percheja. Zaradi tega so tudi načrti tega slavnega gledališča precej negotovi. V nekaj tednih bo odšel iz gledališke družine znaní Jean Marais, ki se je spril z gledališkimi vodstvom. V Comédie Française nameravajo v prvih mesecih sezone uprizoriti Racinevega »Mithridatesa«, Claudelove »Mešane«, Molièrovega »Don Juana« z Marijo Casares, Shakespearovega »Romea in Julija« in »Gospoda de Trouhadec« po znani noveli Julesa Romainsa. Poleg tega mislijo igrati še Jeana Anouhila »Solo za starše« in dramo »Španski župnik«, ki sta jo napisala Fletcher in Massinger.

Vilarsovo gledališče je gostovalo po Nemčiji in Italiji. Zdal je odšlo v francoska provincialna mesta in bo šele sredi novembra začelo s svojimi rednimi predstavami v gledališču Chailior. Kakor so objavili, bodo svoj lanskeletni repertoar zaenkrat dopolnili le z Mussetovim delom »Lorenzaccio« in Buchnerjevo »Dantonovo smrtjo«. Obe deli so zigrali na slavnostnih igrah v Avignonu. Sredi februarja pa nameravajo začeti s pripravami za uprizoritve »Toistojeve« »Vojne in miru«, ki sta jo za gledališče pripredila Erwin Piscator in Alfred Neumann in jo bo režiral Piscator.

Georgeu Vivaldu se bo letos vselil v gledališče »Grand Guignole« in uprizoril Gheiderdejevo delo »La farce des tenebreux«, ki ga je odklonil pred časom Barrauit. V gledališču Babyllone, ki ga vodi mladi režiser Jean-Marie Serreau, bodo med novimi gledališkimi deli uprizorili Bera Brechta delo »Moj je mož do 30.000 dinarjev« in tretja »20.000 dinarjev«. Petindvajsetega oktobra bo v Domu JLA v Sarajevu koncert nagrajenih umetnikov in slovenska izročitev nagrad. **X**

Pravijo, da bo premiera tega dela, ki jo bodo Parizani gledali marce, največji gledališki dogodek letošnje sezone.

Jean-Louis Barrault, ki je prišel s svojo skupino domov le za kratke čas, pripravila znova veliko turnejo po inozemstvu. Predvsem obišči Kanadi »Bourfene« države in Mehiko. V Pariz se bo vrnil šele jeseni 1953 in začel s svojimi predstavami v gledališču Margny. Objubljeni pa da tedaj postavi na oder Kleistovo »Penthesileo«, ki jo bo nekoliko predelal nagralenec Gounouourovo nagrado Julien Gracq. Gledališče Antoine, ki bo začelo svojo novo sezono s Sartrovim »Hudičem in ljubim bogom«, bo pripravilo za oktober premiero Marcela Acharda burleskne komedije »Les compagnons de la Marjolaine«. Prihodnje leto pa bo gospa Berriau, ki vodi gledališče Antoine, uprizorila nekaj novih Sartrovih odskih del.

Parizu se bo predstavil oktobra kot igralec eden najslavnejših sodobnih francoskih pisateljev André Malraux. Sloviti »Bourfene« »siens« bodo zaigrali namreč zopet njegovo »Nino« (ki so jo doslej že sedemstokrat igrali) in poleg Elvire Popesco bo nastopil tudi avtor.

Pravijo, da pa bo največji bližnji gledališki dogodek letošnje priredbe »Les compagnons de la Marjolaine« tragedije Robinsona Jeffersa »Medea« v gledališču Montparnasse. Glavno vlogo bo igrala voditeljka gledališča Marguerita Jamois. Jeffers je v Franciji še popolnoma nepoznan. Georgeu Vivaldu se bo letos vselil v gledališče »Grand Guignole« in uprizoril Gheiderdejevo delo »La farce des tenebreux«, ki ga je odklonil pred časom Barrauit. V gledališču Babyllone, ki ga vodi mladi režiser Jean-Marie Serreau, bodo med novimi gledališkimi deli uprizorili Bera Brechta delo »Moj je mož do 30.000 dinarjev« in tretja »20.000 dinarjev«. Petindvajsetega oktobra bo v Domu JLA v Sarajevu koncert nagrajenih umetnikov in slovenska izročitev nagrad.

Peter Adamič: Split — Korzo (tuš, 1952)

Peter Adamič: Stari Split (tuš, 1952)

KAJ GOVORIL V RIMSKEM PARLAMENTU O TRŽAŠKEM VPRAŠANJU?

Nenni in Viola se sklicujeta na D'Annunzija

Zunanje-politična razprava v rimskem parlamentu ni dejansko prinesla ničesar novega, kar bi bilo vredno posebne omembe. Vsi poslanci, ki so imeli doslej svoje govore, so čutili za potrebo, da začnejo — in mnogi tudi končajo — svoj govor s Trstom, z iredentističnimi izpadi, z grožnjami proti Jugoslaviji in s predlogi, kako naj bi italijanska vlada se bolj zaostri — še tako ali tako napeto vzdušje okrog tega vprašanja.

Ker so si ti govori po vsebini in po namenu zelo podobni, ni vredno opozarjati na vsakega posebej. Dovolj bo, če omenimo »predloge« nekdanjega krščansko-demokratskega poslancin in predsednika zveze italijanskih bojnikov Violen voditelja italijanskih kominformovskih »socialistov« Nennija, da dobimo sliko tistega, za kar se navdušujejo italijanski poslanci desnice in levice.

Oba omenjena govora sta v bistvu zelo podobna, kajti oba se zavzemata za »boljšo rešitev«, po kateri naj bi bilo najprej ustanovljeno Svobodno-tržaško ozemlje, kakor ga določa mirovna pogodba, potem pa bi razmere na tem »svobodnem ozemlju« izkoristila italijanska vlada za vojsko zasledbo vsega področja. Obja dva predloga izgledata tako naivno, da bi skoraj ne mogli verjeti v točnost teh »predlogov«, če bi jih ne bilo mogoče črno na belnem prebrati v italijanskih časnikih.

Viola, ki je govoril v sredo pred italijanskim parlamentom, je v imenu italijanskih bojnikov predlagal De Gasperijevi vladi naslednje: »Če bi morali sprejeti nove žrtve, bi bilo najbolje, če se držimo mirovne pogodbe, kajti če bi jo izvedli, bi se utegnili zgoditi isto kot l. 1920, ko je bila v Rapallu ustanovljena neodvisna reška država, ki pa je bila l. 1924 priključena k Italiji.«

Te besede dovolj jasno povedo, da je Viola predlagal De Gasperiju, naj ne okleva in naj privoli v ustanovitev STO, toda s pridržkom, da ga bodo po nekdanjem D'Annunzijevo zglede pozneje zasedle italijanske čete.

Nenni je govoril v četrtek. Njegov govor je bil mila kritika De Gasperijeve politike glede na tržaško vprašanje; Nenniju je bilo posebno hudo, ker rimska vlada ni kot pogoj za pristopitev k Atlantskemu paktu zahtevala od washingtonske vlade, naj izvede pritisk na Jugoslavijo, da bi se odrekla svojim pravicam. Ceprav je to argumente značilen za kominformovce, kot je Nenni, vendar je še zanimivejši njegov »predlog«, kako naj bi rimska vlada sedaj rešila tržaško vprašanje. Nenni je namreč dobesedno povedal:

»Ta rešitev (mislim je na pravno uveljavitev mirovne pogodbe in s tem na ustanovitev STO) ni dobra, morda sploh ni rešitev, omogočila pa bi nam (ni gotovo, koga misli s tem: morda kominformovce ali pa italijansko vlado!), da dočakamo boljše čase vsaj z zagotovilo italijanske uprave, če že ne moremo takoj izvesti priključitve.«

Nenni torej ne »predlagal« ničesar drugega kot Viola. Obja sta mnenja, da bi italijanska vlada z navidezno privolitvijo v ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja dobila možnost, da ob »boljšem času« s svojimi četami zasede vse tržaško ozemlje. Morala obeh predlogov je zelo preprosta: Viola in Nenni predlagala, naj postane italijanska zunanja politika še bolj machiavelistična in še bolj svetohlinska, kot je sedaj:

D'Annunzijevo zdelo pa naj bi bilo vodilo za nadaljnjo akcijol Mimo grede povedano, pa oba predloga rista originalna. Ze pred časom se je za to »boljšo rešitev« zavzemalo vodstvo italijanske kominformovske partije, po Trstu pa jo je razglasal tudi Vidali. Italijanskim nacionalistom in šovinistom je morda sedaj žal, da so jim to »najboljšo rešitev« pobrali izpred nosa sovjetski agenti, ki so si s takimi predlogom hoteli zagotoviti slavo še bolj zagrizeni in bolj zvitihi iredentistov, kot pa so njihovi kolegi na desnici.

Gospodarske skrbi avstrijskih volivcev

(Od našega dopisnika)

Celovec, 15. okt. Ceprav v Avstriji ofiicijelno še niso razpisali volitev v zvezno skupstev, je skoraj gotovo, da bodo le-te pred jesenjo, ko potee sedanji skupščini z ustavo doloeni rok. Casniki vedo povedati, da sta se obe straki, ki sodelujeta v vladi, to so socialisti in ljudska stranka, že sporazumeli glede predčasnih volitev in da pride kot volilni datum v postev nedelja konec aprila ali v začetku maja prihodnjega leta. V javnost pa še ni prodrla vest, ee se bodo istočasno z volitvami v zvezno skupščino tudi volitve deželnih poslancev. Posamezne politične stranke imajo s tem v zvezi razne kombinacije in se menda doslej še niso sporazumele.

Se kaže, da gre do volitve tako imenovani opoziciji kaj malo v račun. Neonacistična VdU se pritožuje, da so jo hoteli z volitvami presenetiti, ker je menda ravno v dobi utrjevanja, Dogovarja se namreč s Strachwitzovo akcijo za politično obnovo za ustanovitev neke nove »stranke politične zasedbe«, ki pa se bo verjetno zasledil še bolj v desno, vendar pa do združitve desle še ni prišlo. Zato ni čudno, da se vodstvi VdU in »akcije« razburjata zaradi predčasnih volitev ter dokazujeta, da vopozicija z vsakim dnem pridobiva na ugledu, hkrati pa s pospešenim tempom vodita pogajanja za ustanovitev nove stranke.

Avstrijski kominformovci so deslej le še malo spregovorili o volitvah. Prav te dni, ko so v Avstriji pričeli javno razpravljati o tej politični akciji, so imeli čez glavo dela s proslavljanjem »zgodovinskih govorov« na kongresu VKP(b), poleg tega pa jim ni volilna snov prav nič povšeči, saj imajo vedno manj pristaev in so morali na Koroškem letos celo ustaviti izdajanje svojega glasila.

Volilni boj se je tako rekoč že pričel. To se kaže v ostrejših bojnih spopadih političnih strank, pa tudi v intenzivnejšem obravnavanju prečih gospodarskih vprašanj na raznih sestankih političnih funkcionarjev in gospodarstvenikov, ki jih organizirata predvsem obe vladni stranki. Teško je reči, kakšen bo končni rezultat teh nasprotujočih si mnenj, kajti mnoge probleme, ki se danes pojavljajo, bo reševala še bodoča skupščina, o katere sestavi pa ni bilo še prezgodaj ugibati. Vsekakor pa bodo v prihodnjih mesecih na dnevnem redu volilnih sestankov zlasti gospodarska vprašanja, ki postajajo v Avstriji vse bolj pereča.

Ljudje tožijo o pomanjkanju denarja, kar lahko kmalu opaziš, če le nekoliko pogledaš po mestu ali po vasi. Kupuje se slabše kot lani, zlasti tekstilno

Ne damo več niti koščka naše zemlje!

V Solkanu sem srečala starega znanca iz partizanskih časov, uglednega briškega gospodarja. Dolgo se nisva videla, zato sva po veselom pozdravu sprožila pravi križni ogenj vprašanj, kako to in ono; mene je predvsem zanimalo, kako sedaj po vojni živijo Brici, med katerimi sem prebila dobršen del vojne. Moj znanec pa je bil prav tako zadovoljen, da se je lahko nekemu potožil, ne samo v svojem imenu, temveč tudi v imenu dobrhih briških ljudi, s katerimi smo se skupaj borili za osvoboditev, v imenu vseh tistih bivših briških kolonov, s katerimi smo prenešteto krat rešetali njihov teški položaj še tedaj, ko niso bili gospodarji na zemlji, ki so jo obdelovali.

Kar dobro bi nam bilo — je dejal —, če ne bi bilo te neumne meje, ki je Brice odtrgala od njihovega naravnega središča Gorice, ki jim je odrezala skoraj vsa polja na nižini, kakor da bi ljudje v Brdih lahko živeli le od vina in sadja, saj so vendar tod in onstran meje samo Slovenci. Ko bi mejo potegnili čez Krmirsko goro, bi človek še nekako razumel, čeprav imajo Brice stroja polja tudi onstran, na Furlanski nižini. Toda Brice niso odrezali samo polj in kmetij, presekali so jim skorajda vse uporabne ceste med vasi, da ne govorimo o prometni zvezi z Novo Gorico, ki je sedaj upravno in gospodarsko središče tudi za Goriska Brda. Iz Kojškega je bilo prej 7 km poti do Gorice, sedaj pa jo je zaradi meje, ki teče čez Sabotin, kar 21 km, in to kakšne — čez Vrhovlje in Kobalar v dolino Soče. Iz Cerovega morajo namesto 10 km poti narediti kar 28 km, iz Dobrovega in Medane pa 30 namesto 13 in iz Neblega 32 namesto 10.

Kar se zemlje tiče, so najbolj prizadeti v Medani. Samo hriboviti del so prepustili Jugoslaviji, ves ravninski del v Prevali, ki obsega 1200 ha orne zemlje, pa so prepustili Italiji. Prevala je bila vedno žitnica Goriskih Brd, čez njo je teklo 5 občinskih mej med katastrskimi občinami Kojsko, Dobrovo, Krmin, Koprivno, Moša-Ločnik. Največji del prevalske zemlje, okrog dve tretjini, je last briških kmetov, to je slovenska zemlja, katero je vedno obdeloval le slovenski človek. Kmetje, ki so ostali tostran meje, imajo 4 milijone kvadratnih metrov zemlje na italijanski strani, medtem ko jo imajo italijanski državljanji — vsega skupaj štirje in še ti Slovenci — le 700 kvadratnih metrov. Tako ima katastrska občina Medana kar 107 dvo-lastnikov. Samo kmečka delovna zadruga ima 30 ha orne zemlje na oni strani meje. Od medanske občine sta ostali dve tretjini obdelovalne zemlje na italijanski strani. Neredke so kmetije, kjer teče meja tik za hišo, tako da je hiša na naši strani, vodnjak in vrt pa v Italiji. Meja jim seka tudi glavno prometno žilo z Vipovžami, kjer je edini mlaj za vsa Brda in morajo sedaj po dvakrat daljši poti voziti žito.

Brici z veliko zaskrbljenostjo gledajo na delo komisije, ki je bila ustanovljena na osnovi določb mirovne pogodbe in ki mora začrtati mejo med Jugoslavijo in Italijo, pri čemer lahko v pogodbi določeno mejo korigira za 500 m na eno ali drugo stran. Sedaj je komisija zopet v Brdih. Ljudje so v skrbeh in pravijo, da ne sme niti košček slovenske zemlje več pripasti Italiji. Med Brici so se raznesle govornice, da hočejo Italijani, da bi meja pri Medani tekla ob cesti, ki pelje v Neblo, tako da bi gradič Ceglo ostal na italijanski strani. Brici so zaradi tega zelo razburjeni. Ze res, da je lastnik gradiča in posestva Italijan, ki živi v Trstu, toda on ni nikdar živel v Brdih, zemljo so mu vedno obdelovali slovenski koloni. Med vojno je bilo 11 članov teh kolonskih družin v partizanih. Poleg tega je pri gradu tudi studenec, ki daje vodo skoraj vsej Medani. V Brdih je namreč veliko pomanjkanje vode in bi bili kmetje zelo prizadeti, če bi izgubili še ta studenec in bi morali vodo dovažati iz več kilometrov oddaljenih krajev. Na italijanski strani pa je voda dovolj. Prebivalci Medane so zaskrbljeni tudi zaradi ceste iz Medane v Neblo, katero sedaj seka meja in je ne morejo uporabljati. Kmetje, ki imajo zemljo na oni strani meje, se zelo pritožujejo, ker

Medana v Brdih, kjer je meja med Jugoslavijo in Italijo odrezala kmetom vsa polja, tako da je na naši strani kar 107 dvo-lastnikov

morajo hoditi na svoja posestva, ki so tik pod njihovimi hišami, 6 km daleč čez edini obmejni blok na tem sektorju pri Plešivem. Kmet iz Cerovega je oni dan zbral svojo družino in z njo stopil pred diplomatsko komisijo. Mejo so mu potegnili tik za hišo. Zahvalju je, naj mejo premaknejo tako, da bo imel tudi posestvo na jugoslovanski strani. Kmečka obdelovalna zadruga »Joze Srebrnič« iz Medane je že spomladaj poslala diplomatski komisiji za razmejitve pismo, v katerem je obrazložila, da ljudje iz Medane po vsej pravici zahtevajo, da bi celotna katastrska občina Medana prišla pod Jugoslavijo. V pismu je rečeno, naj komisija dela tako, da ne bo poleg dosedanjih še drugih slovenskih družin puščala pod Italijo. Člani zadruge omenjajo tudi problem gradiča, ki ga je leta 1947 z gospodarskimi poslopi vrednil požar in ga še niso obnovili prav zaradi tega, ker meja na tem sektorju še vedno ni točno določena.

Velike težave imajo tudi v Plešivem, kjer stoji edini vodnjak prav na meji. Vodo iz tega vodnjaka rabijo za škropljenje vinogradov in napajanje živine ter je za njihov obstoj življenjske važnosti, medtem ko je na italijanski strani še dovolj izvirov.

Moj znanec mi je pokazal tudi prepis spomenice, ki jo je prebivalstvo Goriskih Brd poslalo našemu zunanjemu ministrtvu, in kjer zahtevajo revizijo in korekturo meje na vzhodnem delu Brd pri Solkanu. V uvodu te spomenice je rečeno:

»Goriška Brda so od najstarejših časov bistveni sestavni del goriške dežele in tvorijo med Sabotinom na severu in Prevalsko ravnino na jugu, med Sočo na vzhodu in reko Idrijo na zahodu strnjeno, posebno geološko, geografsko, gospodarsko ter etnografsko enoto, najtesneje povezano s svojim upravnim središčem okraj Soče — Gorico. Sedanjačasna državna meja nesmiselno in nenaravno seka to enoto dobesedno čez gospodarstva in domačije in s tem zapira Brdom skoraj celotno okolje v prirodne in praktične dohode in izhode, dejansko vse ceste — razen ene same na severu — vse žile vodnice h goriškemu ostrcu, k naravnemu in neobhodno nujnemu središču — današnji Novi Gorici. Posledice take razmejitve: od prejš-

njih vseh 21 cest in potov na tem ozemlju je ostal Brdom v sedanji sestavi samo en prehod, ena sama cesta, prej skoraj nepomembna in zasilnega pot čez gorski greben Vrhovlje, do oddaljenega in nepraktičnega mostiča v Plavcih in od tod dalje v Gorico — vse je po dolgem, napornem, strmem in nevarnem ovinku brez stranskih zvez — namesto prejšnje udobne in kratke zveze mimo obljudenih krajev čez Oslavlje ali Ločnik.

Jugoslovanski del Brd — po obsegu okrog 66 kv. km površine — je v valovitem svetu s 100 do 145 metri nadmorske višine in ima danes praktično odprto pot v svet le čez prelaz Vrhovlje (420 m), kar izkazuje okoli 300 metrov višinske razlike, medtem ko manjši italijanski del Slovenskih Brd s 100 m in manj povprečne nadmorske višine leži ob robu in ob vzhodni gričevja ter ima vse ceste in pota po ravnini in ob vzhodnih do vseh cest iz Furlanske nižine do teh mest.

Jugoslovansko ozemlje Brd je po svoji sedanjji strukturi, zemljepisno in politično ter praktično, pravi torzo, edinstveni primer nepopolne razmejitve, ki enake ne najdemo drugod v svetu.«

Brici si res niso zaslužili take krivice, kakor jim jo je storila mirovna pogodba, saj so dovolj let garali italijanskim veleposestnikom in se junaško borili med vojno proti fašistom, Nemcem, Kozakom in vsej drugi okupatorski arhali. Zato imajo prav, ko odločno stojte na stališču, da jim ne smejo vzeti ničesar več, in so nejevoljni, ko vidijo, kako se zaradi nerazumevanja Italije delo razmejitve komisije še vedno ni končalo. Kajti kjer koli bo v Brdih tekla meja, bo poškodovano ozemlje in oškodovani bodo vedno le Slovenci in Jugoslavija. Kakor tržaško vprašanje je tudi problem meje v Brdih eden tistih problemov, kjer se kaže italijanska zakrknjenost in graobezilnost; kjer bi se z malo dobre volje dala stvar vsaj znosno urediti. Toda, če je dobra volja samo na eni strani, to še ni dovolj. Predvsem bi morali biti v Italiji toliko pravični, da bi se zavedli, da smo na škodi mi in ne oni. A. S.

blago in čevlji grede zelo počasni v denar. Tako so na primer letos junija prodali trgovci za 12 do 15 odstotkov manj tega blaga kot lani ob istem času, čeprav so organizirali med letom več sezonskih razprodaj z znižanimi cenami, da bi privabili kupce. Tudi kmetje težje vnovčujejo svoje pridelke. Ponudba mesa na trgu je bila v letošnjem avgustu še enkrat večja kot pred enim letom, kupcev pa precej manj. Kmetje v večji meri prodajajo živino, ker jih k temu silijo letošnja suša, pa tudi za denar je vedno bolj trda.

Vzporedno s temi nevesočnostmi narašča število brezposelnih, posebno še brezposelnih delavci, kajti omejevanje proizvodnje je najboljše v oblačilni in papirni industriji, kjer so zaposlene predvsem žene. Zenska delovna sila išče vse česče zaposlitev v inozemstvu, predvsem v Švici, Belgiji, Holandski in v Angliji. Tu se vdnjajo kot hišne pomočnice, kajti druge zaposlitve skoraj ni moči dobiti.

Nekako najteže gospodarsko vprašanje Avstrije pa je v tem času problem zunanje trgovine. Obseg izvoza je namreč padel v zadnjem letu za 11%, uvoz pa se je nekoliko povečal. K temu so gotovo doprinesle svoje splošne gospodarske težave v svetu; dobršen del težav pa izvira od tdi, ker so cene avstrijskega blaga višje od svetovnih. S tem v zvezi se v Avstriji slišita v glavnem dve mnenji. Industrijalci in drugi podjetniki trdijo, da visoke cene avstrijskega blaga izvirajo predvsem iz prevelikih davkov, ki jim jih nalaga država, in zahtevajo, da je treba v računu za prihodnje leto, o katerem prav sedaj vlada razpravlja, znižati te postavke, poleg tega pa tudi na razne druge načine podpreti avstrijski izvoz. Predlagajo tudi razvedrotenje šilinga in povečanje obsega zunanje trgovine na kompenzacijski podlagi. Tako stališče zastopa tudi avstrijska ljudska stranka (OVP).

Vesti o razvedrotenju šilinga nasproti dolarju v razmerju 1:26 krožijo v Avstriji že nekaj časa, toda zastopniki sindikatov zahtevajo v tem primeru zvišanje mezd in plač za 6 do 8 odstotkov. O tem je nedavno govoril tudi notranji minister Helmer, član vodstva socialistične stranke, ki je svaril pred enostranskimi ukrepi, ki bi koristili le industrijskim krogom. Delovni ljudje v Avstriji menijo, da je treba predvsem znižati dobičke velekapitalistom, ki zaradi medsebojnih povezav v kartelih in trustih samovoljno gospodarijo in diktirajo cene na notranjem trgu. Koroška »Die Neue Zeit« je pred kratkim priobčala zelo zanimiv članek pod naslovom »V Avstriji gospoduje trideset kapitalistov« kjer navaja razne podatke o

gospodarski moči teh nekronanih kraljev. Ker je njihovo gospodarstvo tako rekoč neomejeno, lahko vzdržujejo visoke cene in sedaj skušajo prevaliti vse nevesočnosti na notranjem in zunanjem trgu na plače delovnega človeka.

Socialisti zahtevajo znižanje cen. Ze lansko zimo so na pritisk javnosti zastopniki industrije izvajali nekako akcijo za znižanje cen do 5 odstotkov, toda kmalu zatem so začele cene zopet naraščati in o prvotnem namenu ni sedaj nobenega sledu več. Pa ne samo cene znižati, tudi uvoz je treba omejiti, menijo socialisti, če hočemo popraviti naš gosp. položaj. Avstrijski investicijski program za leto 1949—1952 je določal, da se bo v tem času znižal uvoz predvsem zaradi razvoja kmetijske proizvodnje za približno 2 milijardi šilingov. Načrt pa se ni uresničil, kajti produktivnost avstrijskega kmetijstva še vedno ni dosegla predvojnega stopnje. Socialisti očitajo OVP, ki vodi kmetijsko ministrtvo, da so povzročili tako stanje s svojo politiklo podpiranja veleposestnikov, z izpovlnjevanjem kmetijskih veleobtorov, medtem ko so osnovne množice kmetov zanemarjali. Zaradi zvišanja odkupnih cen žita letos poleti se je količina domačega tržnega žita res nekoliko povečala, toda hkrati so se zaradi podražitve krmil povečale tudi težave s prehrano živine. Kmetje si le težko nabavljajo draga krmlila in se jim zaradi tega ptanje živine često ne izplača. Z novo ureditvijo cen so zato prizadeti gorski kmetje, kjer prevladuje mala posest, v korist veleposestnikov, ki imajo največ tržnih presežkov žita. In tako se v avstrijskem kmetijstvu, trdijo socialisti, dokler bo vodila ministrtvo OVP, ne bo kaj prida obrnilo na bolje.

Gospodarskih problemov je na volilnih sestankih v Avstriji torej na pretek in volivci bodo imeli ob njihovem razglabljanju dovolj priložnosti, da bodo lahko preцениli delavnost in prizadevanja posameznih strank. K. S.

JOHN STEINBECK

Negotova bitka

»Ne vem. Vse bova morala poskusiti. Začnemo sicer s splošnim načrtom, toda podrobnosti moramo izdelati z gradivom, ki ga najdemo na terenu. Uporabimo pač vse, kar nam uspe dobiti. To je edino, kar lahko storimo. Pregledala bova položaj.«

Jim je podaljšal korak. »Saj boš dal tudi meni kaj dela, ali ne, Mac? Nočem biti vse svoje življenje lutka.«

Mac se je zasmeljal. »Saj se boš naučil, ne boj se. Tako se boš navadil, da si boš še želel, da bi bil spet v mestu in delal le po osem ur na dan.«

»Mislim, da ne. Še nikoli se nisem tako dobro počutil. Dobro razpoloženje me kar napuhuje. Ali se tudi ti počutiš tako?«

»Včasih,« je odgovoril Mac. »Po navadi sem preveč zaposlen, da bi vedel, kaj čutim.«

Poslopja ob cesti so bila čedalje bolj zanemarjena. Vedno več je bilo mehaničnih delavnic, parcel z obrabljenimi avtomobili in parcel, na katerih so bili veliki kupi neuporabnih, razbitih avtomobilov. Ulične svetilke so lile svetlobo na razbita mrtva okna starih, zapuščenih hiš in metale sence na podrtine, ki jih je že pre-raščalo grmičevje.

Hodila sta hitro skozi hladni nočni zrak. »Mislim, da vidim luči na mostu,« je rekel Jim. »Ali vidiš tiste tri luči na vsaki strani?«

»Vidim. Ali ni dejal, da morava kreniti na levo?«

»Da, na levo.«

Precej velik most, z dvema lokoma, je vodil čez ozko reko, ki je bila v tem letu le majhen potoček sredi peščne struge. Jim in Mac sta se spustila ob mostu in našla blizu vode začetek ozke steze, ki je peljala med vrbe. Mac je šel naprej. Po nekaj korakih sta bila že stran od luči na mostu in okoli njiju je bilo samo gosto grmovje. Ob svetlem nebu sta videla le veje, na desni strani ob bregu reke pa se je dvigal temen zid visokih dreves.

»Ne vidim steze,« je dejal Mac. »Moral bom tipati z nogami.« Hodil je previdno in počasi. »Dvigni roke predse, da si zavaruješ obraz, Jim.«

»Jih že držim. Malo poprej me je veja udarila prav po ustih.« Nekaj časa sta tipala po trdi, močno izhojeni stezi. »Dim voham,« je dejal Jim. »Ne more biti več daleč.«

Nenadoma se je Mac ustavil. »Luči so pred nama. Poslušaj, najin domenek še vedno velja. Govoril bom jaz.«

»O. K.«

Steza se je, kakor bi odsekal, končala na precej veliki jasi, ki jo je razsvetljeval majhen ogenj. Na drugi strani jase so bili trije umazani platneni šotori. V enem izmed njih je gorela luč in na platnu so se premikale velike črne sence. Na jasi je bilo morda kakih petdeset mož; nekateri so spali na tleh, zaviti v odeje, povečini pa so sedeli okoli majhnega ognja sredi ravnice. Ko sta Jim in Mac stopila iz grmovja, sta zaslišala kratak, oster krik, ki se je razlegel iz razsvetljenega šotora. Sence na platnu so se pričele gibati še bolj nemirno.

»Nekdo je bolan,« je tiho dejal Mac. »Ničesar nisva slišala. Včasih ni vredno, da bi se preveč menili za tuje skrbi.«

Stopila sta k ognju, ob katerem so sedeli možje, držč se za

kolena. »Ali sme človek sam pristopiti k temu klubu,« je vprašal Mac, »ali pa ga je treba izvoliti?«

Obrazi mož so bili obrnjeni vanj — neobriti obrazi z očmi, v katerih je odseval ogenj. Eden izmed njih se je pomaknil na stran, da bi napravil prostor. »Zemlja je brezplačna.«

Mac se je zasmeljal. »Tam že ne, od koder prihajam jaz.«

Človek s suhljatim, osvetljenim obrazom na nasprotni strani ognja ga je pogledal. »Prispel si v lep kraj, prijatelj. Tu je vse brezplačno: hrana, pijača, avtomobili, hiše. Kar vseli se in si postreži s pečenimi purani!«

Mac se je usedel in pomignil Jimu, naj sede poleg njega. Izvlekel je svojo vrečko s tobakom in si nenavadno skrbno zvil dobro cigareto. Trenutek je pomislil in dejal: »Ali bi kateri izmed vas, kapitalistov, kadil?«

Nekaj rok se je stegnilo. Vrečka je šla od moža do moža. »Sta ravnokar prispela?« je vprašal človek s suhljatim obrazom.

»Pravkar. Rada bi obrala nekaj jabolk in šla potem z zaslužkom v pokoj.«

Človek s suhljatim obrazom je jezno vzkipel: »Ali veš, koliko plačujejo, prijatelj? Petnajst centov, petnajst počenih centov.«

»No, kaj pa še hočeš?« je vprašal Mac. »Jezus Kristus, človek, saj ne misliš reči, da si lačen. Saj lahko poješ jabolko med delom. Vsa tista lepa jabolka.« Njegov glas je postal trši. »Kaj pa, če ne bi obrali tistih lepih jabolk?«

»Saj jih moramo obrati,« je vzkliknil človek s suhljatim obrazom. »Ves svoj prekleti denar smo zapravili na poti do sém.«

Mac je tiho ponovil: »Vsa tista lepa jabolka. Če jih ne obramo, bodo zgnila.«

»Če jih ne oberemo mi, jih bo pa kdo drug.«

TOVARNIŠKA ZALOGA ZA SLOVENIJO
INDUSTRIJE VUNENIH TKANINA
„BRANKO KRSMANOVIC“
P A R A Č I N

razpolaga z vsemi vrstami volnenih tkanin za ženske in moške obleke, ženske in moške plašče, z volno za pletenje in odejami.

Obiščite nas v našem skladišču Ljubljana, Mačkova ul. 1
 (prej Lingarjeva) K r e s i j a

Tovarniške cene!

Tovarniške cene!

„T E P“
 TOVARNA ELEKTROTEHNIČNIH PROIZVODOV
sklepa ZAGREB — VRAPČE
prodajne pogodbe za l. 1953
 zaprtih razvodnih napeljav, kabelskih glav, kabelskih spoj, prevodnih izolatorjev, varnostnih svetilk po predpisih »Sb« in »Se«, Og stikal, Og tri- in štiripolnih razvodnih skatel in podpornih izolatorjev
 Pohitite z naročili, dokler imamo prosto zmogljivost
ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN KATALOGE

Avtobusna proga IDRIJA—LOGATEC prične redno obratovati z dne 20. oktobra 1952 po sledečem voznem redu:

1)	2)	2)		3)	2)
4.45	3.40	14.20	odh. Idrija	prh.	8.15 18.30
6.15	5.10	15.50	prh. Logatec	odh.	6.45 17.00

1) ob delavnikih, 2) ob nedeljah, 3) vsak dan.
 Slovenija avtopromet, SAP, Ljubljana.

Računski stroj
 brezhiben, s kontrolnim trakom (ročni ali električni), kupimo.
Perfektno stenodaktilografino
 z znanjem tujih jezikov (nemški, angleški) sprejmemo takoj.
 Pismene ponudbe na upravo
MEDJIMURSKÉ TRIKOTAZE, Čakovec.

KUPIMO
TRAKTOR UNIMOG TIPA V.
 in
KAMION, NOSILNOST od 500 do 2000 kg
 Ponudbe poslati na
KMETIJSKO ZADRUGO — SAMOBOR

„NARODNI MAGAZIN“
 ZAGREB, ILICA 4
 Poziva lastnike spodaj navedenih brezplačnih nagradnih kuponov, da najkasneje do 31. okt. 1952 dvignejo svoje nagrade, ker bodo nedvignjene nagrade izrebane kot dopolnilni dobitki pri naslednjem žrebanju za oktober 1952
 Kupon št. 217.362 je dobil športno kolo
 Kupon št. 105.006 je dobil kompletno kuh. opravilo
 Ostale dobitke so dobili kuponi naslednjih števil:

101.718	105.637	106.722	114.477	117.311	120.136
121.052	121.869	122.962	123.029	128.158	128.830
129.383	129.757	132.041	132.573	133.265	136.169
136.282	136.754	143.801	143.850	147.710	150.674
151.920	154.308	157.846	161.917	162.839	163.581
165.297	171.436	174.460	182.047	186.560	186.967
189.272	195.152	206.497	211.840	213.927	214.963
216.732	217.890	218.305	219.930		

Pri prihodu v Zagreb zopet obiščite vogalno hišo „NARODNI MAGAZIN“, ZAGREB, kjer boste najugodnejše kupili vse, kar potrebujete za sebe in svojo družino, svoj dom, delavnico ali pisarno!

V torek 21. t. m. bo v Celju **velik Urškin sejem**
 Bogata izbira blaga. Izredno znižane cene. — Prodajajo vsa trgovska podjetja mesta Celja.

MESECNA NAROCNINA
 Slovenskega poročevalca: 140 dt.

FELICITA KALINSEK
SLOVENSKA KUHARICA
 10. izpopolnjena in pomnožena izdaja s slikovnimi prilogami
IZIDE KONEC NOVEMBRA
 Nepredvidene okoliščine so povzročile zakasnitev izida tega splošno priljubljenega gospodinjstkega priročnika. Naša nova izdaja bo ustrezala vsem dejanskim potrebam. Vsaki, že izurjeni kuharici in gospodinji bo važen pripomoček, začetnicam in prigrulenkam gospodinjstkih ter gostinskih šol in tečajev pa nepogrešljiv in zanesljiv učbenik za strokovno izobrazbo
Vsem, ki so se že priglasili kot naročniki v knjigarnah ali pri naših zastopnikih, je knjiga brezpogojno zagotovljena.
 Ceno bomo objavili pred izidom v naših dnevnikih
Slovenski knjižni zavod v Ljubljani

TOVARNA ORGANSKIH BARVIL
 CELJE
 Išče za svoj raziskovalni laboratorij v Ljubljani **2 KEMIČNA INŽENIRJA** strokovnjaka v organski sintezi, z vsaj 5 letno prakso
 Nastop službe možen takoj
 Ponudbe s kratkim življenjepisom je poslati na **TOVARNO ORGANSKIH BARVIL — CELJE**

Strojnega ključavničarja za upravljanje strojev, parnega kotla na nafto in
elektromonterja po možnosti specialista za elektromotorje
 išče
Izvozno podjetje SLOVENIJA VINO
 LJUBLJANA, Frankopanska ulica 11.
 Predložiti je pismene ponudbe z navedbo dosedanje prakse in zaposlitve.
 Nastop službe takoj.

„PERION“
 parfumirano sredstvo za pranje najnevarnejšega ženskega perila, sestavljeno iz najboljših sirovin po novih svetovnih receptih

VIT
 čistilo za vse

Očisti kuhinjsko posodo, steklo, lonce, jedilni pribor, porcelan, marmor, mize, les, tla, pečnice, vse kovinske predmete itd.

Perion
 pere vse

„VIT“
 univerzalno sredstvo za čiščenje edilnega pribora, kuhinjske posode, stekla, porcelana in vseh kov. nastih in lesenih predmetov

so novi izdelki

Nudimo Vam
odpadno industrijsko sol
 tudi v vagonskih količinah, fco tovarna po ceni din 2.— za kg.
 Interesenti, obrnite se takoj, dokler še traja zaloga na **INDUSTRIJO USNJA VRHNIKA**

GLAVNI ODBOR ZVEZE BORCEV
 nam je prepustil v prodajo še nekaj preostalih izvodov spominke knjižice:
Iz borb prvih štirih slovenskih brigad
 ki je natisnjena na brezlesnem, beljenem papirju, vezana v celo usnje, in
Spominski znak
 Interesenti, ki niso imeli možnosti dobiti oboje v Dolenjskih Toplicah, si sedaj lahko nabavijo oboje za 250 din v knjigarni CANKARJEVE ZALOŽBE v Ljubljani, Nebotičnik.
Partizani! Partizanke! Pohitite!
 Placate lahko tudi z industrijskim boni. Kdor naroči po pošti, mu pošljemo po povzetju. Organizacije Zveze borcev, pošljite skupna naročila!
 Knjigarna Cankarjeve založbe, Ljubljana, Nebotičnik

Tovarne ZLATOROG, Maribor